

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Protiprávnost a její ekonomický dopad při sdílení dat na Internetu v České republice

Illegality and its Economic Impact in the Sharing of Data on the Internet
in the Czech Republic

Student: Bc. Jan Kubica

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Michal Koziel

Ostrava 2013

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jan Kubica**

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání

Téma: Protiprávnost a její ekonomický dopad při sdílení dat na Internetu v České republice
Illegality and its Economic Impact in the Sharing of Data on the Internet in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Sdílení dat na Internetu
3. Právní regulace elektronického sdílení dat
4. Protiprávní jednání při sdílení dat a jeho ekonomický dopad
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

CRAIG, Paul a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha: Grada Publishing, 2008. 212 s. ISBN 978-80-247-1765-4.

ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. 251 s. ISBN 80 7201 423-4.

GRIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. 220 s. ISBN 978-80-903786-7-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Michal Koziel**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.“

V Ostravě dne 15. 7. 2013

.....
Podpis

OBSAH

1	ÚVOD	5
2	SDÍLENÍ DAT NA INTERNETU	7
2.1	Definice Internetu	7
2.2	Historie Internetu	8
2.3	Internet z pohledu ekonoma	9
2.3.1	<i>Internet jako prostor</i>	<i>10</i>
2.3.2	<i>Internet jako nástroj</i>	<i>10</i>
2.3.3	<i>Internet jako zdroj informací</i>	<i>10</i>
2.3.4	<i>Internet jako konkurence</i>	<i>10</i>
2.4	Sdílení dat na Internetu	11
2.5	Odpovědnost při sdílení dat na Internetu	14
2.5.1	<i>Odpovědnost poskytovatelů obsahu</i>	<i>14</i>
2.5.2	<i>Odpovědnost poskytovatelů odkazu</i>	<i>16</i>
2.5.3	<i>Odpovědnost za obsah ukládaný uživateli</i>	<i>16</i>
3	PRÁVNÍ REGULACE ELEKTRONICKÉHO SDÍLENÍ DAT	18
3.1	Autorský zákon	18
3.1.1	<i>Autorské dílo</i>	<i>19</i>
3.1.2	<i>Věcná působnost</i>	<i>21</i>
3.2	Akt zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu	22
3.2.1	<i>Rozmnožování díla nahráváním na server</i>	<i>22</i>
3.2.2	<i>Rozšiřování originálu, nebo rozmnoženiny díla</i>	<i>23</i>
3.2.3	<i>Sdělování díla veřejnosti</i>	<i>24</i>
3.2.4	<i>Volné dílo a omezení práva autorského při sdílení dat</i>	<i>25</i>
3.3	Stahování dat z Internetu	26
3.3.1	<i>Rozmnožování díla stahováním ze serveru</i>	<i>26</i>
3.3.2	<i>Volné dílo a omezení práva autorského při stahování dat</i>	<i>27</i>
3.4	Mezinárodní smlouvy se vztahem ke sdílení dat na Internetu	29
3.4.1	<i>Právo Evropského společenství</i>	<i>31</i>
3.4.2	<i>Právo USA</i>	<i>33</i>
3.5	Shrnutí právní regulace elektronického sdílení dat	34

4	PROTIPRÁVNÍ JEDNÁNÍ PŘI SDÍLENÍ DAT A JEHO EKONOMICKÝ DOPAD.....	36
4.1	Metody, příklady z české praxe a ekonomický dopad.....	36
4.1.1	<i>Linking</i>	36
4.1.2	<i>Peer-to-peer</i>	41
4.1.3	<i>E-knihovny</i>	48
4.1.4	<i>Webcasting</i>	50
4.1.5	<i>Streaming „na vyžádání“</i>	52
4.1.6	<i>Technická ochrana</i>	56
4.2	Ekonomický dopad protiprávního sdílení dat na vybrané odvětví	57
4.2.1	<i>Vývoj hudebního průmyslu</i>	57
4.2.2	<i>Výroba software</i>	61
4.2.3	<i>Vývoj filmového průmyslu</i>	64
4.3	Návrh autora na řešení problematiky.....	65
4.3.1	<i>Hudební průmysl</i>	66
4.3.2	<i>Filmový průmysl</i>	68
4.3.3	<i>E-knihovny</i>	70
4.3.4	<i>Software</i>	71
5	ZÁVĚR.....	73
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	76
	SEZNAM ZKRATEK.....	82

1 ÚVOD

Kdo tvrdí, že si občas něco „nestáhne“, ať už hudební album, filmové dílo či knihu v elektronické podobě, tak buďto lže, nedisponuje dostatečnými schopnostmi stahovat z Internetu, anebo patří k morálně silně zásadovým jedincům. Čím dál tím více uživatelů získává díla s autorskoprávní ochranou stažením z Internetu a to i v případech, kdy jsou si vědomi, že nestahují z oficiálních zdrojů, a ví, že se jedná o tzv. pirátskou verzi.

Tato data (resp. díla) však někdo musel nahrát na server, odkud je možno ho stáhnout. Motivy k tomuto konání mohou být různé – solidárnost s dalšími uživateli, ekonomický motiv, uznání dalších uživatelů, avšak oproti stahování je akt sdílení těchto děl zásahem do autorských práv, tudíž protiprávním jednáním. Toto protiprávní jednání, které je tiše akceptované všemi, kdo si tyto díla stahují, je díky nim také široce rozšířené, ne-li běžné. O tomto fenoménu - činnosti, která je protiprávní, rozšířená a širokou veřejností akceptovaná pojednává tato práce.

O aktuálnosti dané problematiky vypovídá hned několik faktorů. Jedná se o činnost v prostředí Internetu, tedy v jednom z aktuálně nejdynamičtější rozvíjejícím se prostředí. K tomu nynější transformace celých odvětví do digitálního prostředí, či aktuálně diskutované téma pirátství, jako centrum destrukce celých odvětví zábavního průmyslu, je také bezesporu aktuálním tématem.

Konkrétně tato práce pojednává o ekonomických dopadech protiprávního sdílení dat podléhající autorskoprávní ochraně na Internetu.

Práce je koncipovaná do tří částí, kde první část pojednává o samotném aktu sdílení dat na Internetu. Tento akt je pak v kapitole rozebrán jako stručné představení Internetu z obecného i ekonomického hlediska, a dále jako otázka odpovědnosti v Internetovém prostředí. Druhá část práce se zabývá právní regulací problematiky sdílení elektronických dat. Právní regulací z pohledu autorského práva konkrétně. Samozřejmě je Internet prostor umožňující celou škálu protiprávního chování, ovšem tato práce pojednává pouze o vlivu zásahu do autorských práv, neboť komplexní problematika Internetu a práva by zdaleka překračovala rozsah této práce, a to i pouze na povrchové úrovni. V této části je tedy autorské právo s ohledem na danou problematiku definováno zejména z pohledu autorského zákona a jeho dopadu na činnosti stahování a sdílení na Internetu. Dále je v této části pojednání o legislativním rámci problematiky z pohledu práva Evropského společenství. Taktéž je v této

části stručně pojednáno o úpravě problematiky v USA, jakožto nejvlivnějším státu na prostředí Internetu.

Třetí část pojednává o aplikaci druhé části na první, resp. právního rámce na faktickou stránku sdílení dat na Internetu se zakomponováním poznatků z praxe. Tato část, pojednávající zejména o praktickém pohledu na problematiku, je díky své koncepci stěžejní a pohlíží na problematiku ze tří hledisek. Prvním hlediskem je analýza (resp. popis částí) metod, příkladů z české praxe a ekonomický dopad pojednávaného sdílení dat. Druhým hlediskem je určení ekonomického dopadu protiprávního sdílení dat na vybrané odvětví a třetím hlediskem pak návrh autora na řešení problematiky pro jednotlivé odvětví. Třetí část této práce tedy pojednává o skutečnostech umožňujících uchopení definičního rámce ekonomických dopadů a návrh řešení při dalším vývoji celé problematiky.

Metodou pro zpracování práce je systémová analýza. Tato metoda je vhodná zejména proto, že zkoumá systémy s cílem je pochopit, vysvětlit, zvládnout, zlepšit, zdokonalit a dané jevy v systému nezkoumá jako izolované veličiny, což v problematice (vybraném tématu) znamená vysvětlení dopadů kauzální analýzy, ze které nejspíše subjekty v daném oboru čerpaly při svém jednání – ovlivňování prostředí.

Systémová analýza je koncipována do tří etap, kde první etapu představuje definování systému, tj. volba prvků a vazeb – definice internetového prostředí, právního rámce a sdílení jako aktu. Druhou etapu, analýzu vstupů a výstupu, pak v této práci tvoří aplikace poznatků právní úpravy na praktické příklady metody sdílení a ekonomické dopady z problematiky vyplývající. Třetí etapou systémové analýzy se pak stává návrh autora na řešení problematiky.

Hypotézou této práce je, že protiprávní jednání při sdílení dat na Internetu je způsobeno nedokonalou právní úpravou.

Hlavním cílem této práce je tedy navrhnout možný vývoj praktického rámce pro zdokonalení systému jako celku pro vybrané odvětví, sestavený na základě zjištěných nedostatků (resp. jejich eliminací) provedenou systémovou analýzou.

Ke splnění hlavního cíle této práce je stanoven i dílčí cíl, a tím je definice ekonomického dopadu daného protiprávního jednání ve vybraných odvětvích.

2 SDÍLENÍ DAT NA INTERNETU

2.1 Definice Internetu

K popsání Internetu byla vytvořena nejedna definice a tím, že Internet v dnešní době ovlivňuje většinu vědních disciplín, byly tyto definice i jednotlivým oborům přizpůsobeny. Pro tuto práci jsou vymezeny části definic, dostačující pro definování Internetu ve smyslu nástroje pro šíření či sdílení elektronických dat, resp. děl podléhajících ochraně ve smyslu autorského zákona. Samotná Internet Society odpovídá na otázku definice Internetu takto:

„What is the Internet? While it may seem like a simple question, defining the Internet isn't easy. Because unlike any other technology, the Internet can be whatever we make it. We can shape it. We can mold it. But most importantly, we can use it to connect people, communities, and countries around the world.“^{1,2}

Tato definice je sice značně neodbornou a velice obecnou, ale vystihuje široký dopad tohoto média na společnost. Z pohledu již odbornějšího definuje Internet doc. Ing. Vilém Sklenák, CSc. ve své knize Data, informace, znalosti a Internet:

„Internet je možno definovat jako globální informační systém, který:

- je logicky propojen do jednoho celku prostřednictvím globálního adresního prostoru založeného na protokolu IP (Internet protocol) nebo jeho následných rozšířeních/nástupcích,*
- je schopen podporovat komunikaci prostřednictvím rodiny protokolů TCP (Transmission Control Protocol) nebo jeho následných rozšířeních/nástupců a/nebo jiných protokolů kompatibilních s protokolem IP,*

¹ „Co je to Internet? I když se to může zdát jako jednoduchá otázka, definování Internetu není snadné. Kvůli rozdílnosti od jakékoliv jiné technologie, Internetem může být vše, co děláme. Můžeme jej vytvářet. Můžeme jej formovat. Ale nejdůležitější je, že jej můžeme použít k propojení lidí, komunit a zemí celého světa.“ Překlad autora.

² INTERNET SOCIETY. *What is Internet?* [online]. Dostupné z: <http://www.internetsociety.org/internet/what-internet>

- nabízí veřejně nebo privátně dostupné služby vyšší úrovně, které jsou založeny na komunikační a další infrastruktuře.“³

Ke komplexnějšímu pochopení funkcí a možností Internetu je vhodné se seznámit s obecnou historií Internetu.

2.2 Historie Internetu

Historie Internetu je samozřejmě spojena se vznikem prvních počítačů po roce 1945 a jejich prvními počítačovými sítěmi. Impulzem pro propojení těchto počítačových sítí byla studená válka mezi USA a SSSR, kde hrozilo zničení komunikační infrastruktury. Proto nastal požadavek, aby spojení počítačových sítí bylo decentralizováno do mnoha uzlů, kde by samotná síť byla schopna nadále fungovat i po odpojení některé její části. V roce 1969 byla v USA zprovozněna síť ARPANET se 4 uzly (ARPANET skončil roku 1990), které představovaly univerzitní počítače v různých částech USA. Exponenciálně se v čase počet těchto uzlů navyšoval. Pojem Internet vznikl v roce 1987 a v tom samém roce bylo již v této síti připojeno na 27 000 počítačů. Počátky konceptu WWW⁴ se datují kolem roku 1989. V roce 1991 se v evropské laboratoři CERN poprvé nasazuje WWW. Česká republika byla oficiálně připojena 13. února 1992 (konkrétně pražské ČVUT⁵).

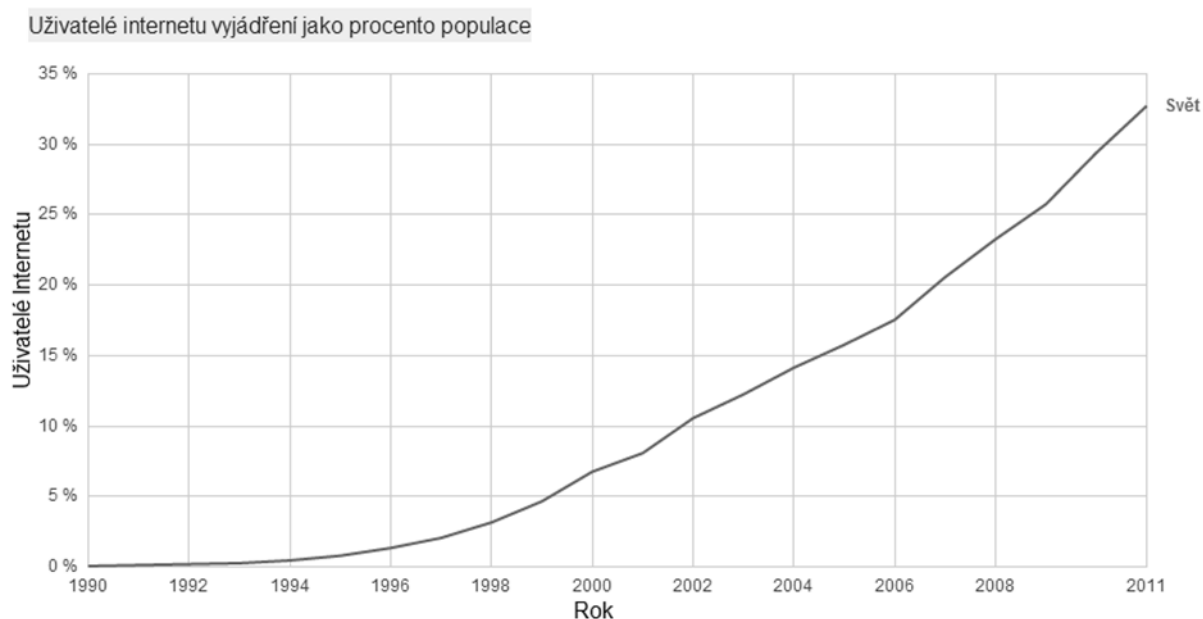
V roce 1993 byl vyvinut první WWW prohlížeč. V roce 1996 již Internet čítá na 55 miliónů uživatelů, v roce 2000 na 250 miliónů uživatelů, v roce 2003 na 600 miliónů uživatelů, v roce 2005 na 900 miliónů uživatelů, v roce 2009 na 1,8 miliardy uživatelů a v roce 2012 přes 2,4 miliardy uživatelů. Procentuální vývoj je graficky znázorněn v grafu níže (Graf 2.1: Počet uživatelů Internetu).

³ SKLENÁK, Vilém a kol. *Data, informace, znalosti a Internet*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-409-0. Str. 183

⁴ WORLD WIDE WEB FOUNDATION. *History of the Web*. [online] Dostupné z: <http://www.webfoundation.org/vision/history-of-the-web/>

⁵ KASÍK, Pavel. *Český internet slaví 20. narozeniny, vzpomíná na skromné začátky* [online]. Technet [13. 2. 2012]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/cesky-internet-slavi-20-narozeniny-vzpomina-na-skromne-zacatky-p7u-/sw_internet.aspx?c=A120213_000221_sw_internet_pka

Graf 2.1: Počet uživatelů Internetu

Zdroj: GOOGLE. Public Data. [online] Dostupné z:

https://www.google.cz/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&met_y=it_net_user_p2&idim=country:CZE&dl=cs&hl=cs&q=po%C4%8Det%20u%C5%BEivatel%C5%AF%20internetu#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselm=h&met_y=it_net_user&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=region&ifdim=region&tdim=true&tstart=633826800000&tend=1296514800000&hl=cs&dl=cs&ind=false

Internet se tedy v průběhu několika posledních let stal nejrozšířenějším nástrojem pro komunikaci a šíření informací (resp. dat) na světě. Budoucnost bezesporu patří taktéž dominanci tohoto prostředku, jak tomu nasvědčují veškeré informace.

2.3 Internet z pohledu ekonoma

Z pohledu ekonoma je možno na Internet nahlížet hned z několika perspektiv. Co do hloubky důležitosti a váhy při ekonomických činnostech je nutno brát v potaz celou škálu odvětví ekonomie, popř. business, kterých je spousta a pro každé může Internet znamenat něco jiného. Níže uvedené kapitoly jsou pouze vybranými významnými možnostmi chápání Internetu z pohledu ekonoma, ovšem v praxi je možno těchto pohledů zaznamenat nespočet.⁶

⁶ KOTLER, Philip a Kevin Lane KELLER. *Marketing Management*. 14. vyd. New Jersey: Prentice Hall, 2012. ISBN 978-0-13-210292-6. Str. 72 - 74

2.3.1 Internet jako prostor

Ať už se jedná byť jen o virtuální prostor, jeho silnou povahu je možno dokázat na statistikách, kde se mezi nejúspěšnější společnosti světového měřítká řadí nejedna společnost operující právě v prostoru Internetu (např. Google, Facebook, YouTube). Není tedy odvážené tvrdit, že Internet jako prostor je pravděpodobně nejdůležitější z pohledu ekonoma v závislosti na typu činnosti. O tom, že Internet je svým způsobem téměř plnohodnotným prostorem pro podnikání, svědčí i existence společností (podniků), jejichž činnost je převážně koncipována pouze v prostoru Internetu.⁷

2.3.2 Internet jako nástroj

Z ekonomického hlediska je další rolí Internetu vysoce užitečný nástroj⁸ – ať už komunikační z hlediska marketingových aktivit, personálních zdrojů, či slouží jako místo odbytu – e-shop, tak i nástroj dalších pro dnešní dobu nezbytných činností, jako jsou vedení bankovníctví či finančních služeb obecně. Internet jako nástroj je možno chápat z mnoha hledisek a výčet funkcí tohoto nástroje neustále narůstá a jednotlivé jeho funkce se neustále zdokonalují.

2.3.3 Internet jako zdroj informací

Informace jsou z ekonomického hlediska jedním z nejcennějších, ne-li přímo nejcennějším předmětem zájmu. Internet je pravděpodobně nejužívanějším a nejsnáze dostupným zdrojem informací dnešní doby. V tomto ohledu se o funkci Internetu dá hovořit jako o průlomové technologii zasahující do drtivé většiny odvětví.

2.3.4 Internet jako konkurence

Další možnou variantou chápání Internetu z pohledu ekonoma však může být i negativní. Informovaný spotřebitel⁹, resp. otevřený trh ve spojení s téměř absolutní informovaností, může zapříčinit potíže nejednomu subjektu na trhu. Neblahým aspektem

⁷ KOTLER, Philip a Kevin Lane KELLER. *Marketing Management*. 14. vyd. New Jersey: Prentice Hall, 2012. ISBN 978-0-13-210292-6. Str. 9

⁸ tamtéž, str. 14

⁹ tamtéž, str. 13, 130, 362

Internetu je také tzv. internetové pirátství, o kterém tato práce pojednává. Internetové pirátství je důvodem k mnoha ekonomicky významným změnám, ke kterým došlo, dochází a docházet bude. Jako důkaz tohoto vlivu Internetu mohou být považovány například změny v zábavním průmyslu (např. přechod od fyzických nosičů hudebních záznamů k digitální formě, či nástup internetových televizních vysílání), či nutnost bránit si citlivé podnikové informace, neboť jejich zveřejnění pomocí Internetu čítá často širokých dopadů oproti době, kdy Internet zaveden nebyl.

2.4 Sdílení dat na Internetu

Z uživatelského hlediska se může velice zjednodušeně Internet jevit jen jako propojená síť webových stránek, ovšem při podrobnějším pohledu je zřejmé, že možností šíření informací, resp. dat na Internetu, je hned několik.

Některé možnosti jsou již nevyužívané, protože byly jednoduše nahrazeny svými nástupci, a to se v historii stávalo velice často právě díky právním podmínkám. Jednotlivé možnosti se od sebe liší pouze technickým zpracováním a pro koncového uživatele nevyplývají na první pohled významné odlišnosti v užívání. Ovšem z hlediska právní odpovědnosti při sdílení dat je nutno tyto metody sdílení rozlišit na:

- informace uvedené na svých webových stránkách,
- data sdílená pomocí sítí peer-to-peer,
- data sdílená na veřejných úložištích,
- data sdílená na neveřejných úložištích,
- hypertextové odkazování na data uložena na jiných webových stránkách, resp. úložištích,
- data sdílená emailem a
- jiné možnosti sdílení dat prostřednictvím Internetu.

Pro tuto práci je nejvíce vypovídající historický vývoj peer-to-peer sítí, protože právě pomocí těchto sítí se v dnešní době sdílí významné množství dat. Zároveň byla tato technologie přítomna v počátcích řešení problémů a konfliktů při sdílení dat s autorskými právy.

Ve stručnosti by se historie peer-to-peer metody sdílení dat dala popsat takto:

- V červnu roku 1999 byla Shawnem Fanningem vytvořena hudební služba Napster. Tato služba umožňovala uživatelům, kterých bylo až na 60 miliónů, jednoduše kopírovat a distribuovat hudbu v digitálním formátu MP3. Tímto se obcházel zavedený způsob distribuce hudby a technologie Napster byla označena jako služba pro porušování autorského zákona, což silně postihlo hudební průmysl.
- Napster byla služba s centrálním vyhledávačem, což znamená, že uživatel pomocí jednoduchého softwaru mohl sdílet a stahovat data ostatních uživatelů, ovšem centrum vyhledávání obsahu sdílených dat ostatními uživateli bylo umístěné na hlavním serveru Napster.
- Napster byla službou, která umožňovala sdílení dat bez možnosti postihu jediného serveru (resp. úložiště), kde by byly tyto data nahrána. Data byla rozmístěna mezi větší množství uživatelů, kde každý počítač uživatele se sdílenými daty fungoval jako server.¹⁰
- Služba Napster byla zrušena v červenci roku 2001 rozhodnutím soudu o nutném dohledu Napsteru nad sdílenými daty, což bylo pro Napster technicky neřešitelné.
- Díky důvodům zániku Napsteru vznikly nové možnosti masivního sdílení dat mezi uživateli. Tou byly metody pro sdílení dat s decentralizovaným vyhledáváním. Vyhledávání probíhalo pomocí sofistikované sítě uživatelů – Gnutella.
- Gnutella není závislá na žádném centrálním serveru oproti Napsteru, podporuje dokonce více formátů (nejen MP3), ale je oproti Napsteru pomalejší, což se samozřejmě technickým zdokonalováním Internetu postupně zlepšovalo.¹¹
- Nástupcem typu sítě Gnutella by se dal považovat dnešní BitTorrent. BitTorrent je nástroj pro peer-to-peer, při kterém uživatelé pomocí BitTorrent klienta mohou stahovat data ostatních uživatelů a stahovaná data nadále automaticky sdílet. Vyhledávání je zde decentralizované, ovšem protokol Torrent, který pro stahování dat uživatel potřebuje, se povětšinou vyhledává na serverech právě pro vyhledávání „Torrentů“ určených.¹²

¹⁰ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 93 - 94

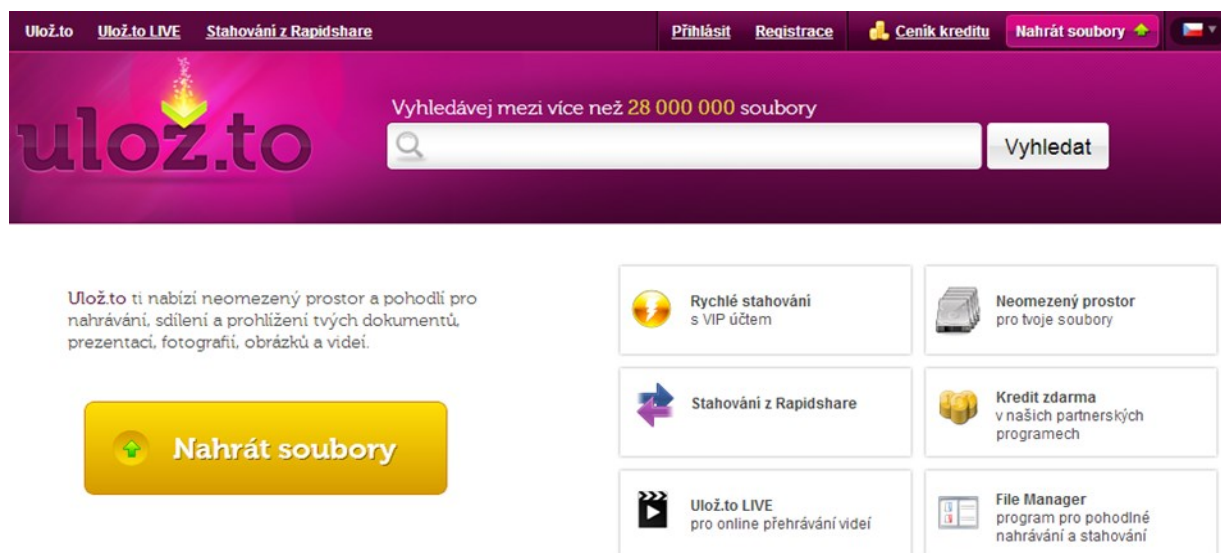
¹¹ tamtéž, str. 94 - 95

¹² BITTORRENT. *Frequently Asked Questions* [online]. Dostupné z: <http://www.bittorrent.com/help/faq/concepts>

Sdílení dat ovšem probíhá také velice často pomocí uložišť. V České republice je nejznámější uložisko provozované na serveru Ulož.to¹³. Ulož.to je největší uploadovací server v České republice a umožňuje široké veřejnosti nahrát (uploadovat) data na své úložiště a poté ho sdílet s dalšími uživateli. Rozhraní je pro uživatele hledající data na Internetu velice přívětivé a server Ulož.to umožňuje i vyhledávání mezi soubory nahranými na úložiště uživateli, a to i bez registrace. Uživatelé bez registrace jsou zde pouze omezeni tím, že mohou stahovat uložená data pouze do limitu 300 kB za vteřinu. Pro tuto práci ovšem není stěžejní omezení rychlosti stahování neregistrovaných uživatelů, ale fakt, že kterýkoliv uživatel má možnost i bez registrace a uvedení o své osobě, tzn. s určitou anonymitou, sdílet jakákoliv data s dalšími uživateli a taktéž získat data dalších uživatelů, která byla na úložiště Ulož.to nahrána.

Možnosti vyhledávání mezi soubory na úložiště nahraných ostatními uživateli a odkaz na jednoduché nahrání vlastních souborů server Ulož.to nabízí na své úvodní stránce, jak je možno vidět na snímku výřezu úvodní webové stránky nacházející se na URL adrese uloz.to (Obr. 2.1: Snímek úvodní stránky Ulož.to).

Obr. 2.1: Snímek úvodní stránky Ulož.to

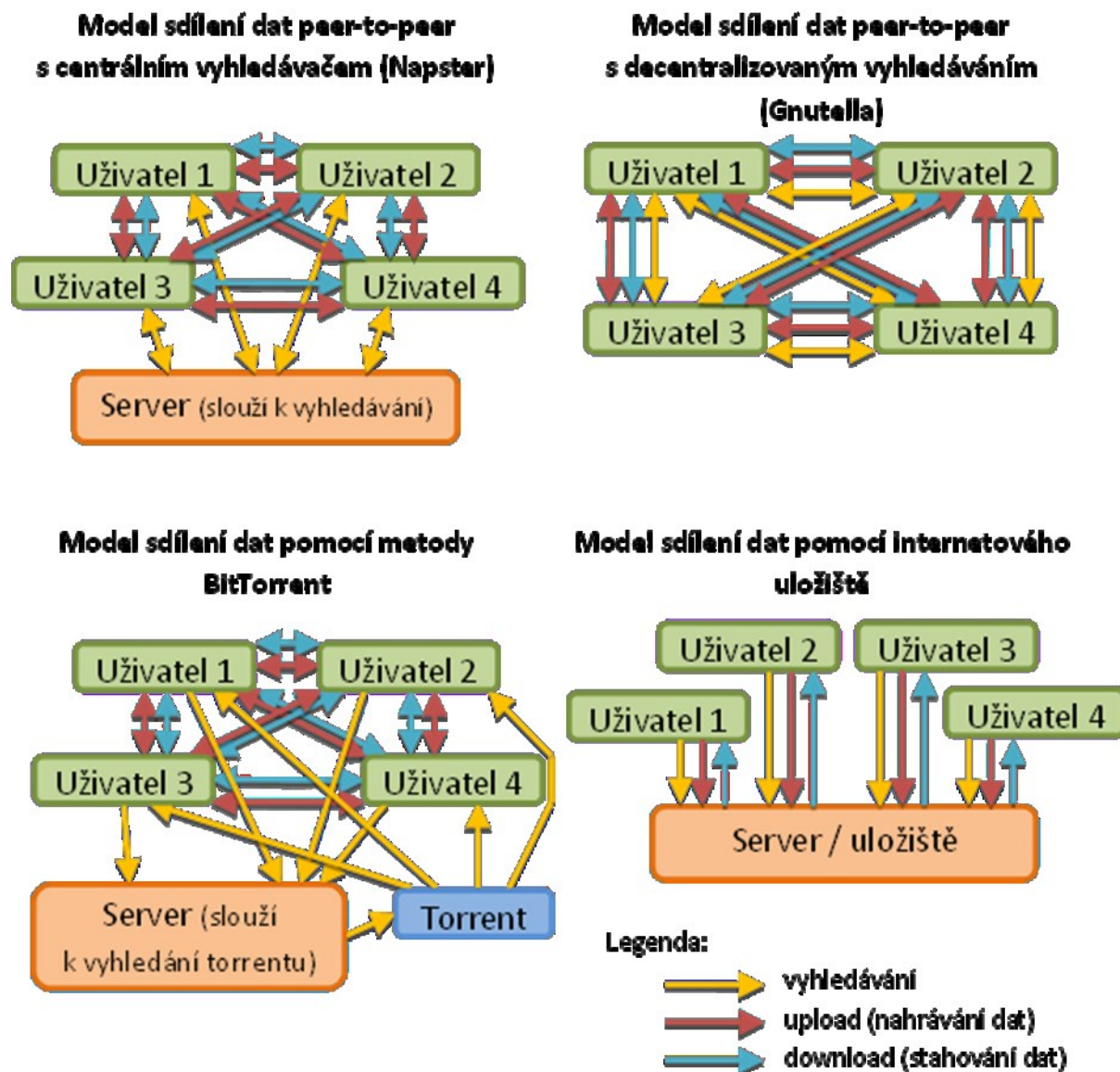
Zdroj: snímek stránky ze serveru uloz.to. Dostupné z: <http://uloz.to/>

Složitost rozdílných toků dat a vyhledání v metodách peer-to-peer a sdílení při internetovém úložišti znázorňující problematiku uchopení odpovědnostní otázky a faktického

¹³ Server Ulož.to. [online] Dostupné z: <http://uloz.to/>

zabezpečení autorských děl v těchto podmínkách, je pak graficky znázorněna v následujícím schématu (Obr. 2.2: Vybrané modely sdílení dat).

Obr. 2.2: Vybrané modely sdílení dat

Zdroj: výtvar autora

2.5 Odpovědnost při sdílení dat na Internetu

2.5.1 Odpovědnost poskytovatelů obsahu

Poskytovatel obsahu internetových stránek je osoba, jež vytvořila obsah své internetové stránky, popř. si jej nechala vytvořit. Tyto webové stránky má pak umístěné na fyzickém disku poskytovatele volného prostoru. Poskytovatelé volného prostoru jsou zejména

organizace, které umožňují na svém serveru umísťovat webové stránky dalších osob. Zpřístupněním autorského díla jako obsahu své webové stránky může dojít k porušení autorského práva. Tímto porušením je pak myšleno zejména právo autora na sdělování díla veřejnosti. Při tomto porušení autorovi, nebo jiné oprávněné osobě, vznikají nároky podle autorského zákona – nárok na náhradu škody a nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

*„Pokud se rozhodne svá práva vymáhat, bude je asi s největší pravděpodobností uplatňovat proti poskytovateli obsahu. Jestliže poskytovatel obsahu svým jednáním porušil autorský zákon, je za takovéto své protiprávní jednání odpovědný“.*¹⁴

S neoprávněným užitím díla prostřednictvím Internetu vznikají z autorského zákona nositeli autorských práv zejména nároky:

- na odstranění následků zásahu do autorova práva,
- na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu,
- na určení svého autorství,
- na zákaz ohrožení svého práva,
- na sdělení údajů o původu neoprávněně rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího užití a o totožnosti osob, které se neoprávněného zhotovení, popř. rozšiřování účastnily.

V tomto případě není rozhodující otázka zavinění (jedná se o objektivní odpovědnost), ani to, zda poskytovatel věděl či nikoli, že jde, či nejde o dílo chráněné autorským právem.

Další odpovědností, kterou nese poskytovatel, je odpovědnost za škodu vzniklou neoprávněným zpřístupněním díla prostřednictvím Internetu¹⁵. Výši vzniklé škody (typicky ušlého zisku) musí dokázat poškozený. Otázka výše náhrady této škody je však složitější.

Poškozený má také nárok na vydání bezdůvodného obohacení dle obecné úpravy v občanském zákoníku, což znamená ve výši dvojnásobku odměny, která by byla za získání příslušné licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem. Tento institut pak bude

¹⁴ MAISNER, Martin a Zdeněk VANÍČEK. *Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-964-7. Str. 12

¹⁵ jedná se o obecnou odpovědnost za škodu se zaviněním podle občanského zákoníku

v praxi více využíván, zejména pak v těch případech, kdy se nepodaří prokázat skutečnou výši vzniklé škody.¹⁶

2.5.2 Odpovědnost poskytovatelů odkazu

*„Poskytovatelem odkazu je osoba, která na své stránce poskytuje odkazy (links) na jiné dokumenty přístupné prostřednictvím sítě Internet. Význam pro odpovědnost má pouze poskytování odkazu na dokumenty jiné osoby než je sám poskytovatel“.*¹⁷

Pouhé odkazování na cizí stránku, kdy je nutno odkaz aktivovat uživatelem, není v rozporu s autorským zákonem, ovšem pokud je dílo, na které je odkazováno, neoprávněně zpřístupněno, je situace složitější. V tomto případě je nutné posoudit, do jaké míry je právně významné poskytnutí tohoto odkazu, a jestli je poskytovatel odkazu taktéž odpovědný. Jednalo by se o nepřímou odpovědnost. Pak může nositel autorských práv nabývat dojmu, že zveřejnění zmíněného odkazu má za následek podstatně vyšší návštěvnost, čímž dochází k dalšímu šíření těchto děl, a tím snižování zisku autora. Ten se pak může domáhat odstranění takového odkazu a případně i náhrady škody dle obecné odpovědnosti za škodu dle občanského zákoníku. Pro vznik obecné odpovědnosti za škodu je nutné splnění těchto požadavků: porušení právní povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám, způsobení škody, příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a způsobením škody a zavinění. Při tomto jednání však nastává otázka, zdali poskytovatel odkazu porušil právní povinnost počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám. *„Pokud se poskytovatel odkazu přímo zaměřil na vyhledávání a katalogizaci internetových stránek obsahující ilegální kopie autorských děl a následně na ně poskytuje odkazy, pak tuto svou zákonnou povinnost nejspíše porušil. Vždy je však třeba posuzovat každý případ jednotlivě a vzít v úvahu všechny jeho aspekty. Jinak asi není možné odpovědnost poskytovatele odkazu dovodit“.*¹⁸

2.5.3 Odpovědnost za obsah ukládaný uživateli

Zde je pojednáno o odpovědnosti týkající se především provozovatelů webových stránek umožňující uživatelům vkládat svůj video či audio obsah, provozovatelů stránek, jež obsahují

¹⁶ MAISNER, Martin a Zdeněk VANÍČEK. *Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-964-7. Str. 12 - 13

¹⁷ tamtéž, str. 13

¹⁸ tamtéž, str. 14

diskuzní fóra, blogy a další komunitní služby, provozovatelů ftp¹⁹ serverů a poskytovatelů webhostingových služeb.

Jedná se tedy o subjekty označované jako poskytovatelé služeb informační společnosti (ISP)²⁰, jejichž prostřednictvím mohou ostatní vstupovat do informační sítě, resp., jejichž prostřednictvím zde probíhá tvorba, zpracování nebo výměna informací.²¹

I když je třeba konstatovat, že i když většina soukromoprávních deliktů založených na použití či zneužití informace má objektivní charakter, odpovědnost ISP bývá často předmětem sporu. Tato problematika by se dala označit jako globální, plošně nevyřešenou otázku a každý spor je nutno řešit individuálně.

V ČR je tato problematika upravena zákonem o některých službách informační společnosti²² tak, že poskytovatel těchto služeb nese odpovědnost za obsah informací svých uživatelů, jen pokud může vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele je protiprávní, nebo se o tom dozvěděl a neprodleně nečiní veškeré kroky, které lze po něm požadovat k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací. ISP však nejsou povinni dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací a aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.²³

Stručně shrnuto se jedná o argument, že ISP je zpravidla jediným identifikovatelným subjektem k uplatnění nároků poškozeným, proti argumentu, že ISP nejsou prakticky schopny kontrolovat veškerý obsah informací a často by to bylo i značně nevhodné z pohledu soukromí uživatelů (např. při prohlížení emailů uživatelů poskytovatelem emailových služeb).²⁴

¹⁹ File Transfer Protocol, tj. protokol pro přenos souborů mezi počítači pomocí počítačové sítě.

²⁰ Information Service Provider

²¹ POLČÁK, Radim. *Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti (ISP)*. Právní rozhledy, Praha: C. H. Beck, 2009, roč. 2009, č. 23. ISSN 1210-6410 Str. 837-841

²² Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti) ze dne 29. července 2004.

²³ § 5 - 6 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti) ze dne 29. července 2004.

²⁴ MAISNER, Martin a Zdeněk VANÍČEK. *Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-964-7. Str. 16 - 18

3 PRÁVNÍ REGULACE ELEKTRONICKÉHO SDÍLENÍ DAT

Stěžejním tématem při pojednání o právním aspektu sdílení dat na Internetu je zejména ochrana autorských práv.

World Wide Web spolu s elektronickou poštou je bezesporu nejznámější a nejvýznamnější službou fungující na platformě počítačové sítě Internet. Díky dalším nástrojům jako je Java Script, Java nebo ActiveX se WWW stala široce využitelnou a hlavně přitažlivou i pro neodbornou veřejnost. Jedním z hlavních těžišť Internetu se stal zisk z návštěvnosti, ať už iniciovaný formou placené reklamy na nejnavštěvovanějších stránkách, tak i z prodeje přístupových hesel a jiných komerčních možností. Této návštěvnosti se však pouze zřídka povede docílit vytvořením webových stránek pouze s obsahem, ke kterému tvůrce vlastní autorská práva, a proto se tvůrci často uchylují k umístění cizích děl (ke kterým nemají autorská práva) na své stránky. Ovšem každé dílo, ať už se jedná o obrázek, digitální fotografii, text, audiovizuální dílo (video) či zvukový záznam (hudbu apod.) má svého autora se svými autorskými právy. Tyto díla mohou mít různou formu i významnost pro účely Internetového sdílení, avšak autorský zákon definuje autora i jeho práva, a ty by měly být respektovány. V Internetové praxi to ale nebývá pravidlem.

3.1 Autorský zákon

Základní normou upravující autorské právo je autorský zákon²⁵. Autorské právo je chápáno jako soubor práv osobnostních a majetkových. Autorské právo osobnostní má absolutní povahu a je neprohlášené, kdežto autorské právo majetkové je právo dílo užít. Tím není myšleno pojetí díla jako nehmotného tvůrčího projevu, ale jeho hmotné vyjádření. Jedná se dále o právo na odměnu, které trvá po celý život autora a 70 let následujících po jeho smrti. Autorské právo se zabývá autorským dílem. To však neznamená, že každý, kdo něco vytvoří, se stane autorem podle tohoto zákona.²⁶

²⁵ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ze dne 7. dubna 2000.

²⁶ ŠULC, Petr a Aleš BARTOŠ. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: Pierot. 2012. ISBN 978-80-7353-223-9. Str. 9 - 10

3.1.1 Autorské dílo

Pro definování dat, o jejichž sdílení pojednává tato práce, je z autorskoprávního hlediska důležitá definice díla, resp. autorského díla.

„Předmět práva autorského (autorský zákon): Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 30 C do 739/2007 je předmětem autorského práva jednotlivě určené dílo, které je nehmotné, ale musí být vždy hmotně vyjádřeno (materializováno) v jakékoli lidskými smysly vnímatelné podobě (formě).“²⁷

Podle autorského zákona je tedy autorským dílem literární, vědecké či jiné umělecké dílo (dramatické, choreografické, pantomimické, filmové, fotografické, hudební, výtvarné, malířské, grafické či sochařské), architektonické včetně díla urbanistického, kartografického a podobné), počítačový program (je-li původní – je vlastním duševním výtvořem autora), tvůrčí zpracování díla jiného včetně překladu a soubor nezávislých děl (databáze, sborník, pásmo, časopis) pokud způsob výběru nebo uspořádání je výsledkem tvůrčí činnosti autora. Autorský zákon dále poskytuje právní ochranu nejen dílů dokončeným, ale také jeho jednotlivým vývojovým fázím a částem.²⁸

Autorskoprávní ochrana dle autorského zákona se nevztahuje na úřední dílo (právní přepis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, sněmovní a senátní publikace či obecní kroniky) a výtvořů tradiční lidové kultury, kde není pravé jméno autora obecně známo, a nejedná se o dílo anonymní nebo pseudonymní.²⁹

V případě pochybností nad tím, zdali je, či není, naplněn požadavek jedinečnosti, či původnosti díla, je značně riskantní se domnívat, že dílo určitě není chráněno. Ovšem v případě výjimek z autorského zákona, jako je námět, denní zpráva, myšlenka, postup,

²⁷ ŠULC, Petr a Aleš BARTOŠ. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: Pierot. 2012. ISBN 978-80-7353-223-9. Str. 11

²⁸ § 3 AZ.

²⁹ ŠULC, Petr a Aleš BARTOŠ. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: Pierot. 2012. ISBN 978-80-7353-223-9. Str. 11

matematický vzorec či podobné, je zjevné, že tyto budou naopak z autorskoprávní ochrany vyloučeny.³⁰

Při splnění základní podmínky originality a původnosti, jsou autorským zákonem taktéž chráněny i texty na internetu. Zveřejněním se z takového textu (zprávy či blogu aj.) nestává text volný a pro soukromé účely je sice možné je číst či stahovat, ale pro jejich další užití, jako je například zveřejnění na jiné webové stránce, je nutný souhlas autora.³¹

Dále se mezi dílo z hlediska autorského zákona řadí i databáze, resp. autorský zákon obsahuje i *sui generis* pořizovatele databáze dle §88 a následujících. Ochrana databáze může být různými způsoby³² a to:

- jako *pravé autorské dílo* (dílo souborné), při splnění požadavků uvedených v § 2 odst. 5 - způsob výběru nebo uspořádání obsahu jako jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora, nebo
- jako autorské dílo chráněno *na základě fikce* uvedené v § 2 odst. 2, pokud je taková databáze způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem.

Taktéž je ochranu databáze možno uchopit dvěma typy ochrany³³, a to:

- *standardně* jako autorské dílo, pokud jednotlivé položky databáze vyhovují požadavkům kladeným na autorské dílo - např. sborník básní, encyklopedie, nebo/i
- jako *jiná databáze* dle § 88, přičemž pak pořizovateli databáze náleží zvláštní práva - např. telefonní seznam.

Souběh obou typů ochrany je možný.

³⁰ § 2 odst. 6 AZ.

³¹ ŠULC, Petr a Aleš BARTOŠ. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: Pierot. 2012. ISBN 978-80-7353-223-9. Str. 15

³² ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 27-28

³³ tamtéž, str. 28

3.1.2 Věcná působnost

Problematika věcné působnosti autorského zákona je upravena v jeho závěrečných ustanoveních (Hlava VII: Ustanovení přechodná a závěrečná), a to konkrétně ustanovením § 107. Podle toho se ustanovení autorského zákona „vztahují na díla autorů a umělecké výkony výkonných umělců, kteří jsou státními občany České republiky, ať byly vytvořeny nebo zveřejněny kdekoliv“³⁴. Autorský zákon se tedy bezpodmínečně a výslovně vztahuje na autorské díla vytvořené autory, kteří jsou občany České republiky.³⁵

V rámci komunitárního práva však také platí zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti a v tomto smyslu jsou tak českým státním příslušníkům rovni státní příslušníci dalších členských států EU.³⁶ Ochrana poskytovaná autorským zákonem dílům vytvořeným cizinci je pak zakotvena v dalších odstavcích tohoto ustanovení: „Na díla a umělecké výkony cizích státních příslušníků a osob bez státní příslušnosti vztahují se ustanovení tohoto zákona podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů České republiky, a není-li jich, je-li zaručena vzájemnost“³⁷. „Není-li splněna žádná z podmínek uvedených v odstavci 2, vztahuje se tento zákon na díla autorů a výkony výkonných umělců, kteří nejsou státními občany České republiky, byla-li poprvé v České republice zveřejněna, anebo má-li zde autor či výkonný umělec bydliště“^{38 39}.

³⁴ § 107 odst. 1 AZ.

³⁵ KRÍŽ, Jan aj. *Autorský zákon a předpisy související*. Komentář. 2. vyd. Praha: Linde, 2005. ISBN 978-80-7201-546-7. Str. 240

³⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-4. Str. 863

³⁷ § 107 odst. 2 AZ.

³⁸ § 107 odst. 3 AZ.

³⁹ ROOT.CZ. *Věcná působnost autorského zákona*. [online] Dostupné z: <http://www.root.cz/specialy/licence/vecna-pusobnost-autorskeho-zakona/>

3.2 Akt zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu

Pokud dílo zpřístupněné prostřednictvím sítě Internet podléhá ochraně podle autorského zákona České republiky, pak nastává nutnost právně kvalifikovat samotný akt zpřístupnění díla na Internetu. Samotný autorský zákon tento akt vymezuje jako právo dílo užit dle § 12 odst. 4. Jedná se o taxativní výčet kategorií užití díla:^{40, 41}

- 1) rozmnožování díla,
- 2) rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- 3) pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla,
- 4) půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- 5) vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- 6) sdělování díla veřejnosti, zejména:
 - a) provozování díla živě nebo ze záznamu a přenos provozování díla,
 - b) vysílání díla rozhlasem či televizí,
 - c) přenos rozhlasového či televizního vysílání díla,
 - d) provozování rozhlasového či televizního vysílání díla.

Pro definici zpřístupnění díla na Internetu jako právní akt, je pro tuto práci vhodné uvést další informace o rozmnožování díla (v subkapitole 3.2.1), rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (v subkapitole 3.2.2) a sdělování díla veřejnosti (v subkapitole 3.2.3).

3.2.1 Rozmnožování díla nahráváním na server

„(1) Rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě.

(2) Dílo se rozmnožuje zejména ve formě rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové nebo zvukově obrazové, stavbou architektonického díla nebo ve formě jiné trojrozměrné rozmnoženiny anebo ve formě elektronické zahrnující vyjádření analogové i digitální.“⁴²

⁴⁰ Podle § 12 odst. 5 AZ lze dílo užit i jinými způsoby, ovšem tato problematika již přesahuje rámec této práce.

⁴¹ § 12 AZ

⁴² § 13 AZ

Rozmnožování definované v čl. 9 Bernské úmluvy se plně vztahuje i na digitální způsob rozmnožování, resp. na převod děl do digitální formy. „Pořízení rozmnoženiny je nedílnou a logickou součástí sdělování díla veřejnosti prostřednictvím internetu nebo podobných sítí, neboť z převažujících výkladů vyplývá, že nejde o technickou dočasnou rozmnoženinu (§ 38a), ale o rozmnoženinu, k jejímuž pořízení je třeba mít licenci“⁴³.

Nutno podotknout, že při konverzi dat z jednoho datového formátu do jiného (například zvukový záznam ve formátu WAV do MP3) se jedná, z právního hlediska, taktéž o rozmnožení díla, i když v technickém slova smyslu se o přesnou kopii nejedná. Taktéž se jedná o rozmnoženinu díla, pokud jsou data nahraná na server z původního umístění smazána a zůstane tedy pouze jediná kopie.⁴⁴

3.2.2 Rozšiřování originálu, nebo rozmnoženiny díla

I když se pojem rozšiřování vybízí k zařazení do problematiky, kterou se tato práce zabývá, tak obsah § 14 odst. 1 je „Rozšiřováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem.“⁴⁵ a ono hmotné specifikování podoby díla vylučuje tuto metodu dílo užít v prostředí Internetu, neboť na Internetu žádná hmotná podoba neexistuje.

Elektronická podoba je z logiky věci textu § 2 chápána jako podoba jiná než hmotná. Lze tedy konstatovat, že zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu není rozšiřováním originálu nebo rozmnoženiny díla ve smyslu § 12 odst. 4 písm. b) a dále §14. Taktéž je tedy vyloučena aplikace institutu vyčerpání práva ve vztahu k dalšímu zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu.⁴⁶

⁴³ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 28

⁴⁴ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 34

⁴⁵ § 14 odst. 1 AZ

⁴⁶ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 32

3.2.3 Sdělování díla veřejnosti

V § 18 autorského zákona je sdělování díla veřejnosti definováno následovně:

„(1) Sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově.

(2) Sdělováním díla veřejnosti podle odstavce 1 je také zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou síť.

(3) Sdělováním díla veřejnosti není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování.

(4) Sdělováním díla veřejnosti podle odstavců 1 a 2 nedochází k vyčerpání práva autora na sdělování díla veřejnosti.“⁴⁷

Pod pojmem sdělování veřejnosti v § 18 autorského zákona je tedy obecně upraveno sdělování díla veřejnosti v nehmotné podobě, kde uvedená úprava odpovídá současné evropské úpravě, včetně Informační směrnice⁴⁸. Sdělování díla veřejnosti postihuje všechny způsoby užití spojené s digitálním prostředím. Dalším znakem tohoto užití je, že adresátem je veřejnost, což znamená, že o sdělování díla nepůjde např. při poskytnutí díla v rámci emailové komunikace mezi dvěma osobami, či v rámci vnitřního (uzavřeného) okruhu osob.

Za sdělování díla veřejnosti je pak dále považováno i částečné zprostředkování, např. pomocí odkazů na jiné webové stránky (Linking, Framing). Naproti tomu se nebude jednat o sdělování díla veřejnosti při vyhledávacích službách, pokud aktivně nenabízejí žádná konkrétní díla. Dále je pak stanoveno, že nelze aplikovat princip vyčerpání práv autora na sdělování díla v nehmotné podobě.⁴⁹

⁴⁷ § 18 AZ

⁴⁸ Směrnice č. 2001/29/ES, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v Informační společnosti ze dne 22. května 2001.

⁴⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 32 - 34

3.2.4 Volné dílo a omezení práva autorského při sdílení dat

V některých případech může být sdílení dat, resp. sdělování díla veřejnosti z určitého důvodu mimo kontrolu autora. Tím je myšlena povaha díla nebo povaha užití, při které není potřeba získání autorova souhlasu pro sdělování veřejnosti.⁵⁰

Povaha díla

Autorský zákon v § 27 stanovuje časové omezení trvání majetkových práv děl. Podle § 28 je dílo, u kterého uplynula doba trvání majetkových, volně užitelné každým. V § 27 a § 28 jsou dále definovány jednotlivé lhůty a případy pro výpočet této lhůty potřebné. Obecně je doba trvání majetkových práv dána § 27 odst. 1: „*Majetková práva trvají, pokud není dále stanoveno jinak, po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.*“⁵¹ Další případy se posuzují podle § 27 odst. 2 a následujících.

Pokud tedy uplynula doba trvání majetkových práv, jedná se v praxi o tzv. *volné dílo*, a při sdělování díla veřejnosti, resp. nahrávání dat na server není potřebné získat souhlas autora a *ceteris paribus* se nejedná o porušení práv autora.

Doba trvání majetkových práv byla prodloužena oproti předchozí právní úpravě z důvodu prodloužení lidského života během 20. století, tedy od uzavření Bernské úmluvy, která byla zdrojem pro předchozí ustanovení.⁵² Tím, došlo ke splnění požadavků Směrnice rady Evropských společenství⁵³.

Povaha užití

Na rozdíl od situace stahování dat z Internetu neobsahuje díl 4 autorského zákona až na výjimku citací (§ 31) žádné významné ustanovení, které by určovalo povahu užití, při kterém by byly omezeny práva autora při sdělování díla veřejnosti, resp. nahrávání dat na server.⁵⁴

⁵⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 55 - 57

⁵¹ § 27 odst. 1 AZ

⁵² ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 36

⁵³ Směrnice rady Evropských společenství č. 93/98/EHS o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných ze dne 29. října 1993.

⁵⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 60 - 62

3.3 Stahování dat z Internetu

Sdílení dat na Internetu samozřejmě zahrnuje nejen akt, při kterém jsou data na server nahrávána (upload), ale i akt opačný, tzn. stahování dat z Internetu (download). I na tuto činnost lze pohledět z právního hlediska a jako právní úprava se zde opět nabízí v podobě autorského zákona, neboť jak již bylo několikrát v předchozím textu uvedeno, tyto data, resp. díla často nesou práva autora.

Při posuzování ochrany autorského díla, resp. při řešení otázky, zdali ono konkrétní dílo podléhá ochraně dle autorského zákona, či nikoli, se použije stejný postup jako při činnosti sdílení. Touto problematikou se tedy v této práci zabývá předchozí podkapitola 3.2 Akt zpřístupnění díla prostřednictvím Internetu.

3.3.1 Rozmnožování díla stahováním ze serveru

Z taxativního výčtu způsobů užití díla je pro situaci, kdy je dílo uložené na serveru stahováno, a tím pádem uživatelem ukládáno na pevný disk (popř. CD, jiný disk apod.), možno zvolit jedině institut rozmnožování díla (podle § 12 odst. 4 písm. a) a § 13). Veškeré kritéria jsou pro zařazení do této možnosti splněny, neboť je vytvořena rozmnoženina (jinak nazývána kopie souboru), kde soubor ve své nezměněné podobě zůstává i na serveru.

V předchozím znění autorského zákona ustanovení § 13 odst. 1 znělo „*Rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě, za účelem zpřístupňování díla prostřednictvím těchto rozmnoženin.*“⁵⁵, ovšem aktuální (novelizované) znění již část „*za účelem zpřístupňování díla prostřednictvím těchto rozmnoženin*“ neobsahuje. Taktéž bylo toto znění vložím slov „*nebo jeho částí*“ za slova „*rozmnoženin díla*“.⁵⁶ Aktuální znění již tedy nevykazuje žádnou pochybnost nad užitím tohoto Institutu pro případ stahování díla ze serveru na Internetu.

Nadále z praxe vyplývá otázka, zdali se institut rozmnožování díla bude vztahovat i na kopie souborů, které vzniknou z technologických procesů stahování dat (např. kopie souborů v dočasných složkách webového prohlížeče). Pro tento typ dat, resp. děl s takovou povahou

⁵⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 47

⁵⁶ novelizace dle zákona č. 398/2006 Sb.

vzniku se aplikuje licence pro dočasné rozmnoženiny upravená v § 38a. To znamená, že uživatel při stahování dat z Internetu touto *technickou kopií* nezasahuje do autorského práva.

Taktéž by se ve spojitosti s danou problematikou dal v některých konkrétních okrajových případech užít institut nepodstatného vedlejšího užití díla upraveného v § 38c. „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo náhodně užije dílo v souvislosti se zamýšleným hlavním užitím jiného díla nebo prvku.“⁵⁷

Z hlediska autorského zákona při instituci rozšiřování díla se váže institut vyčerpání práva (dle § 14 odst. 2), který říká, že „*prvním prodejem nebo jiným prvním převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla v hmotné podobě, který byl uskutečněn autorem nebo s jeho souhlasem... je ve vztahu k takovému originálu nebo rozmnoženině díla právo autora na rozšiřování... vyčerpáno; právo na pronájem díla a právo na půjčování díla zůstává nedotčeno*“⁵⁸. Z důvodu, že se při stahování dat z Internetu nepřevádí vlastnická práva k originálu ani k rozmnoženině a z důvodu, že se institut vyčerpání práva nevztahuje na jiné akty než na rozšiřování díla, nelze institut vyčerpání práva aplikovat na díla vyjádřená v elektronické podobě obecně. To znamená, že převodem vlastnictví autor ztrácí vliv na další rozšiřování příslušného originálu nebo rozmnoženiny a nemá nárok ani na odměnu⁵⁹.⁶⁰

3.3.2 Volné dílo a omezení práva autorského při stahování dat

Oproti aktu zpřístupňování díla prostřednictvím Internetu je úprava autorského práva zákonem při aktu stahování značně širší. *Z povahy díla* je úprava ochrany děl, resp. určení tzv. volného díla totožná jako v podkapitole 3.2.4. Volné dílo a omezení práva autorského při sdílení dat. Co se ovšem týče *povahy užití* díla, je autorský zákon daleko obsáhlejší co do aplikovatelnosti na problematiku stahování děl z Internetu.

⁵⁷ § 38c AZ

⁵⁸ § 14 odst. 2 AZ

⁵⁹ vyjma práva na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla - § 24 AZ

⁶⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 29

Významné ustanovení ve spojení s užitím díla při stahování z Internetu se nachází v § 30 odst. 1 a 2:

„(1) Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak. (2) Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.“⁶¹

Z tohoto textu zákona je tedy jednoznačné, že uživatel stahující dílo z Internetu nezasahuje do práv autora díla, pokud toto dílo stahuje pro svou osobní potřebu, popř. pro jinou fyzickou osobu, pokud účelem stahování není získání hospodářského nebo obchodního prospěchu.

Ve třetím odstavci § 30 pak autorský zákon definuje výjimky z uvedeného institutu volného užití. Tato situace nastává v případě, kdy se jedná o ochranu autorských práv k počítačovému programu, elektronické databázi a pořizování záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu (dle § 20). V tomto odstavci je dále pojednáváno o díle vyjádřené architektonickou stavbou, kde v prostředí Internetu je tato část bezvýznamná.⁶²

Dalším možným volným užitím díla staženého z Internetu mohou být *citace* a výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů, při splnění zákonem daných kritérií (dle § 31). Dále pak situace při *propagaci výstavy uměleckých děl a jejich prodeje* (§ 32) a *užití díla umístěného na veřejném prostranství* (§ 33). Do autorského práva rovněž nezasahuje ten, kdo užije úřední a zpravodajskou licenci (§ 34), knihovní licenci a další (dle § 35 a následujících). Tyto případy se však nemohou plošně (obecně) aplikovat do problematiky, kterou se tato práce zabývá, popř. by to značně překračovalo rozsah této práce.⁶³ I přesto je zřejmé, že úprava autorských práv a jejich ochrana je značně komplikovanější než při zpřístupňování díla prostřednictvím Internetu (upload), kde je výjimek značně méně.

⁶¹ § 30 AZ

⁶² CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 54 - 60

⁶³ tamtéž, str. 60 - 67

3.4 Mezinárodní smlouvy se vztahem ke sdílení dat na Internetu

Kvůli mezinárodní povaze Internetu se Česká republika zavázala jednat dle několika mezinárodních smluv, kterými je vázána. Mezi nejvýznamnější pakty z tohoto pohledu se rozhodně řadí následující akta.^{64, 65}

Úmluva WIPO⁶⁶ je významná nejen jako zřizovací listina Světové organizace duševního vlastnictví, ale také proto, že z ní vychází dále uvedené smlouvy WCT a WPPT.

Bernské úmluvy⁶⁷ se Česká republika účastní od roku 1921 a uvedenou revidací, resp. pařížským zněním (z roku 1971) je vázána od 11. dubna 1980. Jedná se o tradiční autorskoprávní úmluvu, která pro členské státy stanovuje povinnost ochrany práva autorského (definuje alespoň minimální úroveň této ochrany), výhrady ve prospěch národních úprav pro některé oblasti (např. zásadu teritoriality) či pravidlo srovnání doby ochrany (nesmí být vyšší ve státě původu díla). Toto ovšem bylo prolomeno přijetím mladší směrnice Evropského společenství⁶⁸.

Účastníkem **Římské úmluvy**⁶⁹ je Česká republika od 14. srpna 1964. Při přijetí však uplatnila výhradu v oblasti odměny za druhotné užití zvukového záznamu⁷⁰. Mimo jiné upravuje Římská úmluva majetková práva výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních vysílatelů, a to v minimálním rozsahu. Širší rozsah práv výkonných umělců je později upraven směrnicí Evropského společenství⁷¹.

Dohoda TRIPS⁷² je Českou republikou uplatňována od 1. ledna 1996. Mimo svou významnost tím, že „poprvé na mezinárodní úrovni upravuje závazky členských států, které

⁶⁴ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 38

⁶⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 183 - 289

⁶⁶ Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1967 („WIPO“)

⁶⁷ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886 (revidována v Paříži roku 1971)

⁶⁸ Směrnice 93/98/EHS o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících ze dne 29. října 1993.

⁶⁹ Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací z roku 1961 (Římská úmluva)

⁷⁰ Římská úmluva, čl. 16 odst. 1 písm. a) bod (iii) a (iv).

⁷¹ Směrnice 92/100/EHS o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem ze dne 19. listopadu 1992.

⁷² Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), uzavřená v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) z roku 1994

mají přijmout v oblasti vynucovacího práva, a to jak ve správním, civilním či trestním řízení“⁷³, mimo jiné zavádí právo na ochranu počítačových programů, právo na pronájem a půjčování, právo na ochranu databází, zásadu vyčerpání práva a závazek států chránit zvukové záznamy po dobu 50 let od pořízení záznamu.

Smlouva WCT⁷⁴ byla společně se **Smlouvou WPPT**⁷⁵ přijata při diplomatické konferenci v Ženevě roku 1996. Tyto smlouvy, díky své orientaci na problematiku ochrany autorského práva na Internetu, získaly označení „*Internetové smlouvy*“.⁷⁶ Česká republika ratifikovala přistoupení k těmto smlouvám dne 18. září 2001. Smlouva WCT vstoupila v platnost 6. března 2002. „*Tyto dvě „Internetové smlouvy“ se výrazně promítly nejen do znění autorského zákona, ale též do znění Směrnice o harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv souvisejících v informační společnosti v rámci práva Evropských společenství a amerického Digital Millennium Copyright Act*“⁷⁷. Smlouva WPPT vstoupila v platnost 20. května 2002.

Od roku 2011 až do července roku 2012 bylo možno zaznamenat snahu implementovat další mezinárodní smlouvu - Obchodní dohodu proti padělatelství – **ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement)**. Snaha aplikovat dohodu na celou Evropskou unii však po protestech ze strany veřejnosti a pozastaveném průběhu ratifikace nebyla úspěšná. Důvodem k odmítnutí jak veřejností, tak i zákonodárců byla její kontroverznost, do dohody zahrnuté trestněprávní prvky a potenciální riziko hrozby „*cenzury internetu, zásahů do soukromí a policejní šikany (zejména prohledávání paměti počítačů a datových nosičů)*...“⁷⁸.

Mimo výše uvedené mezinárodní smlouvy mají vliv na úpravu autorských práv při sdílení dat na Internetu i další ustanovení. Zejména pak implementované právo Evropského společenství uvedené v následující subkapitole.

⁷³ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 39

⁷⁴ Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském z roku 1996 (WCT)

⁷⁵ Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech z roku 1996 (WPPT)

⁷⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-4. Str. 270

⁷⁷ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 40

⁷⁸ JEDLIČKA, Petr. *Europoslanci zamítli dohodu ACTA, v zemích EU tak platit nebude* [online]. Deník Referendum [4. 7. 2012]. Dostupné z: <http://www.denikreferendum.cz/clanek/13526-europoslanci-zamitli-dohodu-acta-v-zemich-eu-tak-platit-nebude>

3.4.1 Právo Evropského společenství

Na vytváření národního autorskoprávního zákonodárství členských států má význam sekundární právo Evropského společenství, a to v podstatě výhradně v podobě směrnic. Mezi směrnice Evropského společenství významné při úpravě autorského práva a práv souvisejících patří především směrnice uvedené v následujících odstavcích.^{79, 80}

Směrnice 2001/29/ES⁸¹ se jeví jako jedna z nejdůležitějších norem ve vztahu autorského práva a Internetu. Jedná se o tzv. „Informační směrnici“, která sladuje dosavadní oblast ochrany autorského práva s prostředím Internetu a v něm užitými díly.

Směrnice 2009/24/ES⁸², která zrušila předchozí Rady 91/250/EHS, poskytuje ochranu počítačových programů a sladuje pravidla, kterými se spravuje ochrana počítačového programu, který je hlavní součástí systému zpracování dat a je svrchovaně důležitý pro rozvoj výroby a technologie.⁸³

Směrnice 96/9/ES⁸⁴ ustanovuje nové právo svého druhu, a to právo pořizovatele databáze.

Směrnice 93/83/EHS⁸⁵ se dá označit za zásadní pro oblast přenosu předmětů ochrany při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.

Směrnice 2006/115/ES⁸⁶ zejména kodifikuje Směrnici Rady 92/100/EHS, která zavedla základ pro komunitární harmonizaci v oblasti práva autorského a práv souvisejících s právem autorským. Tato směrnice stanovuje výlučná práva pronájmu a půjčování včetně souvisejících

⁷⁹ ČERMÁK, Jiří. Internet a autorské právo. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 41

⁸⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 323 - 413

⁸¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

⁸² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009, o právní ochraně počítačových programů.

⁸³ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 323 - 329

⁸⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996, o právní ochraně databází.

⁸⁵ Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993, o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.

⁸⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem.

podílů na užitečných a také pomáhá v boji proti počítačovému pirátství slazením práv souvisejících s právem autorským.

Cílem **Směrnice 2000/31/ES**⁸⁷ (tzv. směrnice o elektronickém obchodu) je dle uvedeného zdůvodnění zavedení vytvoření vysokého stupně integrace Společenství, vytvoření skutečného prostoru bez vnitřních hranic pro volný pohyb zboží a služeb a zároveň umožnění volného pohybu pracovních sil.⁸⁸

Nařízení (ES) č. 864/2007⁸⁹ (Řím II) „*se vztahuje na mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů, aniž by zasahovalo do hmotného práva členských států*“⁹⁰. O rozhodném právu při porušení práv duševního vlastnictví pak pojednává článek 8 tohoto nařízení.

Směrnice 2012/28/EU⁹¹ „*zavádí pojem osiřelého díla (jeho autor není určen nebo není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání) a upravuje postup, jakým dílo tento status získá a jak je možné jej užívat (zákonná licence)*“⁹².

Směrnici 2011/77/EU⁹³ se mění směrnice 2006/116/ES, která nahradila tehdejší směrnici Rady 93/98/EHS. Tato směrnice zejména slaďuje dobu, po kterou jsou autorská díla a výkony chráněny. Tím přispívá k volnému pohybu zboží a služeb v kultuře a odstraňuje poruchy hospodářské soutěže, které způsobují rozdíly v úrovni ochrany.⁹⁴

⁸⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu ("směrnice o elektronickém obchodu").

⁸⁸ HRÁDEK, Jiří. *Směrnice ES o elektronickém obchodu* [online]. IT právo [21. 11. 2001]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=48747>

⁸⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

⁹⁰ EUROPA – přehledy právních předpisů EU. *Právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy – nařízení „Řím II“* [online]. Europa [13.08.2007] Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/116027_cs.htm

⁹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012, o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

⁹² JANKOVÁ, Ladislava. *Osiřelá díla* [online]. iPrávník [2. 5. 2013]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/aktuality/art_8371/osirela-dila.aspx

⁹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

⁹⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-432-2. Str. 361 - 368

Směrnice 2004/48/ES⁹⁵ se týká opatření, řízení a nápravných opatření nezbytných k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví.

3.4.2 Právo USA

Pro nastínění rozdílů stavu ochrany autorských práv v České republice a v zahraničí poslouží shrnutí úpravy autorských práv v USA, které jsou dominujícím státem v prostředí Internetu jako celku. Srovnání obou právních úprav by značně převyšovalo rámec této práce, a proto je zde pouze uvedeno stručné seznámení se základní úpravou autorského práva v USA. Právo USA při úpravě autorského práva ve vztahu k Internetu a jiným novým technologiím je dáno zejména následně uvedenými třemi normami⁹⁶.

Copyright Act of 1976 „je základní normou týkající s autorského práva a práv s ním souvisejících. Jde o titul č. 17 v rámci US Code (Title 17 - Copyright). Od svého vzniku byl mnohokrát doplňován a měněn, přičemž za nejdůležitější lze z pohledu Internetu považovat ty novelizace, které přinesl právě Digital Millennium Copyright Act“⁹⁷.

DMCA (Digital Millennium Copyright Act of 1998) je normou, která reaguje na změny související s vývojem moderních technologií. Tato norma obsahuje 5 částí⁹⁸. První část (WIPO Copyright Treaties Implementation Act) pojednává o problematice ochrany autorských děl, obcházení technických prostředků chránících autorské díla, nebo k nim monitorující přístup a zákaz poskytování služeb nebo přístrojů, které jsou schopny tyto ochranné prostředky obcházet. Jedná se o implementaci *Smlouvy WCT* podobně jako pomocí § 43 a § 44 našeho autorského zákona. Druhá část, tzv. OCILLA (Online Copyright Infringement Liability Limitation Act), upravuje odpovědnost poskytovatelů služeb na Internetu v souvislosti s autorským právem. Další části DMCA (Computer Maintenance Competition Assurance Act, Miscellaneous Provisions a Vessel Hull Design Protection Act)

⁹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004, o dodržování práv duševního vlastnictví.

⁹⁶ DROTOVÁN, Michal. *Komparácia autorskoprávnej ochrany audiovizuálnych diel v EÚ a USA*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra mezinárodního a evropského práva. Str. 22

⁹⁷ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 42

⁹⁸ Digital Millennium Copyright Act. 1998. Dostupné z: <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/BILLS-105hr2281enr/pdf/BILLS-105hr2281enr.pdf>

pak upravují Copyright Act pouze technicky, nebo dílčím způsobem, anebo se netýkají problematiky Internetu.

DMCRA (Digital Media Consumers' Rights Act of 2005) pak upravuje zejména nepřesnosti ve „fair use“, což je obdoba institutu volného užití.⁹⁹ Tato norma „fair use“ rozšiřuje, tudíž zmírňuje omezení pro volné užití. Ve výsledku je tento institut v několika ohledech dokonce širší než volné užití v českých podmínkách.¹⁰⁰

3.5 Shrnutí právní regulace elektronického sdílení dat

Je zřejmé, že autorský zákon i jiné právní normy s problematikou související mají tendenci reflektovat aktuální stav společnosti a její konání. Legislativa se snaží upravit chování všech zainteresovaných subjektů tak, aby byly garantovány práva z autorství vyplývající a zároveň nebylo zasaženo do práv dalších osob. Je možno vyzorovat, že nástupem Internetu autorské právo prošlo rozsáhlou novelizací a změny se promítly skrze celou problematiku ochrany autorských práv.

Z druhé strany je problémem vymahatelnost nároků vyplývajících ze zásahu do autorských práv. Praktické řešení legislativa nabízí pouze ve formě, při které je jen stěží možno dostat plné ochrany autorských práv, včetně plnění z jejich narušování, při neměnném stavu dalších faktorů. Jiné řešení je ovšem z legislativního hlediska velice obtížně uchopitelné. Směry, kterými se může úprava autorských práv vydat, jsou omezeny technologiemi, kterými disponuje široká veřejnost a které umožňují velmi snadno a téměř anonymně zasahovat do autorských práv, ale do svých práv a svobod si samozřejmě zasáhnout nenechá. Z druhé strany pak stojí množina autorů, kteří po boku gigantických vydavatelství hudebního, filmového či softwarového průmyslu ustupovat z nároků vyplývajících z jejich práv odmítají.

Právní regulace sdílení dat na Internetu se tedy dle uvedených skutečností nemůže citelně změnit, aniž by jedné ze stran nebylo zasáhnuto do práv, resp. tato práva byla

⁹⁹ Digital Media Consumers' Rights Act. 2007. Dostupné z: <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c109:H.R.1201>:

¹⁰⁰ DROTOVÁN, Michal. *Komparácia autorskoprávnej ochrany audiovizuálnych diel v EÚ a USA*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra mezinárodního a evropského práva. Str. 35

omezena. Jediné změny stavu bez zásahu do něčích práv mohou být pouze aktualizace reflektující nové technologie či nové skutečnosti.

Protiprávnost při elektronickém sdílení dat na Internetu tedy není způsobena nedostatečnou regulací autorských práv a možností z těchto práv vymáhat nároky, ale faktickým stavem faktorů prostředí, ve kterém se problematika nachází a kam se dostala nástupem Internetu.

4 PROTIPRÁVNÍ JEDNÁNÍ PŘI SDÍLENÍ DAT A JEHO EKONOMICKÝ DOPAD

Tato kapitola pojednává o některých situacích protiprávního sdílení dat pomocí sítě Internet a jejich ekonomickém dopadu. Dále je v této kapitole řešena odpovědnost subjektů při tomto jednání, resp. určení odpovědnosti při protiprávním sdílení.

4.1 Metody, příklady z české praxe a ekonomický dopad

Tak jako globálně, tak i v české praxi dochází k protiprávnímu jednání, a toto jednání je z pohledu právního v kombinaci s pohledem technickým vhodné rozlišovat. V rámci této práce jsou níže uvedené subkapitoly výčtem významných typů takového jednání. U každého typu je uveden stručný popis metody, její právní konflikt, příklad z praxe a s metodou spojený potenciální ekonomický dopad.

4.1.1 Linking

Pro navštívení určité stránky umístěné na Internetu je pro každého uživatele nutné nejdříve tuto stránku lokalizovat. Lokalizace v tomto smyslu znamená zjištění URL adresy dané stránky (např. <http://www.seznam.cz>). V českém jazyce se pro tuto URL adresu užívá označení „internetová adresa“. Samozřejmě se k části webových stránek uživatelé připojují přímo zadáním internetové adresy do adresního řádku internetového prohlížeče, ale vzhledem k sofistikovanému propojení a internetové celistvosti se uživatelé ke stránkám připojují zejména pomocí odkazů umístěných na jiných stránkách. Jedná se o tzv. hyperlink, neboli hypertextové odkazování.

Pro účely této práce je vhodné rozlišit linking na následující čtyři typy¹⁰¹:

- a) Poskytování odkazů na stránku, na které jsou zpřístupněna chráněná díla (např. obrázky či hudba), přičemž toto zpřístupnění není učiněno se souhlasem autora,
- b) Poskytování odkazů na stránku, na které jsou zpřístupněna chráněná díla (např. obrázky či hudba), přičemž toto zpřístupnění je učiněno se souhlasem autora,

¹⁰¹ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 62 - 82

- c) Jiné poskytování odkazu (např. přímo na jednotlivé části či prvky webových stránek), tzv. deep linking,
- d) Inlinking – užívání cizího díla ve své vlastní webové stránce bez samostatného kopírování tohoto díla, ale pouze pomocí odkazu.

Právní konflikt

Ve stručnosti nastínění problematiky linkingu a jejího právního dopadu je třeba rozlišit, zdali se jedná o potenciální přímé či nepřímé porušení autorského zákona.

V případě linkingu, neexistuje v rámci autorského zákona, ani v rámci jiné normy ustanovení, které by upravovalo poskytování odkazu, resp. spojovalo linking s přímým porušováním autorských práv.

V některých případech a za určitých okolností však může být poskytovatel odkazu považován za spoluodpovědného při porušení autorských práv tím, že umožní, či zjednoduší, dalším uživatelům neoprávněné užití díla (typicky sdělováním díla veřejnosti dle § 18 Autorského zákona).

Dále je nutno zvážit, zdali se jedná o porušování práv autorských majetkových, či osobnostních. V praxi by se dala považovat za porušení majetkových práv například situace, kdy poskytovatel odkazu způsobuje újmu autorovi díla nevhodným odkazováním na jednotlivé prvky autorových stránek (obcházení reklamy umístěné na hlavní stránce autorovy stránky). Za porušování osobnostních práv by mohlo být považováno například nedostatečné označení autora objektu poskytujícím odkazem, přičemž tento nedostatek by mohl uživatele uvést v omyl, že poskytovatel odkazu je zároveň i autor.

Příklady

Linking je natolik rozšířen, že nejenže je nemožno jej kontrolovat jakožto celek, ale zároveň mu není věnována ani větší váha. Z této oblasti je však vhodné zmínit problematiku tzv. warez fórum. Tyto velice populární stránky fungující nejčastěji na bázi fóra, kde je možnost přispívání otevřena buďto pro všechny uživatele a některými z uživatelů je i fórum spravováno, nebo je přispívání a správa různě upravována tzv. pravidly fóra, které se na jednotlivých fórech liší.

Warez fóra jako takové zpravidla neobsahují podstatné díla podléhající autorskoprávní ochraně, ovšem tyto fóra existují zejména pro sdílení, resp. poskytování odkazů na servery (nejčastěji veřejné úložiště), kde se tyto data nacházejí. Často je poskytování těchto odkazů doprovázeno i komentáři pomáhající dalším uživatelům k získání (stáhnutí) těchto chráněných děl, popřípadě návod na prolomení ochrany v případě technicky chráněných děl (tzv. crack). O tom, že zvážení legálnosti jednání je na místě pojednává i fakt, že z komentářů uživatelů, kteří odkazy na warez fóru poskytl, často vyplývá, že jsou si vědomi, že data, na která odkazují, často bývají na veřejném úložišti zveřejňovány bez souhlasu autora. Taktéž se často sami přiznávají, že tyto data oni sami zveřejnili, a to taktéž bez souhlasu autora, resp. bez odpovídajícího oprávnění k danému dílu.

O protiprávním jednání na warez fórech vypovídá i logické spojení následujících faktů:

- a) V českém internetovém prostředí existuje hned několik kvalitních úložišť volně stažitelných děl (děl s autorovým souhlasem k šíření daným způsobem). Jedná se například o servery Stahuj.cz¹⁰² či Slunečnice.cz¹⁰³. Tyto úložiště dokonce i často garantují aktuálnost programů či absenci jejich škodlivosti. Hudební interpreti, či autoři jiných děl, u kterých souhlasili s jejich dalším šířením, často tyto díla i s doprovodným komentářem sdílejí přímo na svých webových stránkách, popřípadě pomocí svých oficiálních profilů na sociálních sítích¹⁰⁴.
- b) Warez fóra zpravidla umožňují určitou anonymitu svých přispívatelů a celé jsou koncipovány do „undergroundového“ stylu. Provozovatelé se často snaží zbavit se zodpovědnosti za odkazování svých přispívatelů, ovšem různými metodami (většinou udělováním bodů) se snaží motivovat své uživatele k poskytování co nejvíce užívaných odkazů, ale tyto odkazy už nechávají spravovat tzv. moderátory – aktivnější uživatele.
- c) Na úvodní stránce ke každé větvi fóra zpravidla bývá seznam dat (resp. děl), ke kterým se jednotlivé nižší větve vztahují. Z tohoto seznamu je patrné, že většina uvedených děl je pod autorskoprávní ochranou (nejedná se o díla bez jakékoliv

¹⁰² Server Stahuj.cz [online] Dostupné z: <http://www.stahuj.centrum.cz/>

¹⁰³ Server Slunečnice.cz [online] Dostupné z: <http://www.slunecnice.cz/>

¹⁰⁴ např. Servery BandZone [online] <http://bandzone.cz/> nebo Facebook [online] <https://www.facebook.com/apod>.

hodnoty) a jsou k dispozici ne pouze odborné veřejnosti, ale i široké veřejnosti, resp. všem, kteří jsou schopni se do tohoto fóra přihlásit.

- d) I přesto, že náročnost získání odkazů k určitému programu je poměrně složitější než oficiální cestou (při potenciálním předpokladu že se jedná o dílo, které je možno takto legálně šířit), mají warez fóra poměrně vysokou návštěvnost – např. warforum.cz zaznamenalo v roce 2012 celkem 19,2 milionů návštěv¹⁰⁵ a celkový počet návštěv warforum.cz je čítán na více než 160 milionů¹⁰⁶.
- e) Pojem „warez“ je v internetovém slangu považován jako „Cracked/pirate software“¹⁰⁷.

Ekonomický dopad

K nastínění síly ekonomického dopadu může posloužit následující simulace – zjednodušený model potenciálních škod způsobených warez fórem warforum.cz vychází z hodnot znázorněných v grafu níže (Graf 4.1: Počet návštěv warforum.cz).

Graf 4.1: Počet návštěv warforum.cz

Zdroj: výtvar autora z dat TOPLIST. Statistika stránky: W.A.R. forum Best Czech. [online] Dostupné z: <http://www.toplist.cz/stat/?menu=256&n=84969&h=QsGB36hGuwYlw&year=2012>

¹⁰⁵ TOPLIST. Statistika stránky: W.A.R.-forum Best Czech. [online] Dostupné z: <http://www.toplist.cz/stat/?menu=256&n=84969&h=QsGB36hGuwYlw&year=2012>

¹⁰⁶ TOPLIST. Statistika stránky: W.A.R.-forum Best Czech – graf. [online] Dostupné z: http://www.toplist.cz/stat/?menu=4096&menu=2048&menu=1024&menu=512&menu=256&menu=128&wee_kday=6&n=84969&show_stats=1

¹⁰⁷ INTERNET SLANG. The slang word / acronym / abbreviation WAREZ [online]. Dostupné z: <http://www.internetslang.com/WAREZ-meaning-definition.asp>

Tab. 4.1: *Dopad warforum.cz*

Celkový počet návštěv za rok 2012 ¹⁰⁸	19 274 742
Průměrný počet návštěv za měsíc ¹⁰⁹	1 606 229
Počet stažení za návštěvu ¹¹⁰	10 %
Průměrná cena za stažené dílo ¹¹¹	100 Kč
Hodnota celkově stažených děl za rok 2012 ¹¹²	192 747 420 Kč

Zdroj: *výtvor autora*

V tabulce (Tab. 4.1: Dopad warforum.cz) je dán nasimulovaný výpočet hodnoty celkově stažených děl za rok 2012 pomocí warforum.cz, resp. výše celkové sumy, kterou by pravděpodobně bylo potřeba na zakoupení děl (resp. práv díla užít) klasickou cestou. Tento výpočet je pouze simulací, protože některé hodnoty jsou pouze odhady, neboť jejich skutečná výše není zveřejněna a pravděpodobně ani neexistuje (je nepravděpodobné, že by někdo tyto statistiky vedl). Je však zřejmé, že i kdyby byl výpočet doplněn o koeficient vyjadřující kolik uživatelů, jež si díla takto stáhli, by si je jinak pořídili koupí, nebude se stále jednat o škodu vzniklou autorům těchto děl. Tento výpočet je zde pouze uveden pro ujasnění odhadu hodnot, o nichž je pojednáváno při popisu vlivu tohoto protiprávního jednání. Hodnota téměř 193 mil. Kč není zanedbatelnou částkou a tato hodnota bude pravděpodobně několikanásobně vyšší, neboť zde uvedený výpočet se zabýval pouze jedinou technikou umožňující tyto díla získat a pouze jediným serverem – warez fôrem, a to warforum.cz.

I když ve většině případů linkingu, a to i v případě odkazování na chráněné dílo neoprávněně šířeno, nevzniká újma autorovi v takové výši, jako při samotném sdílení díla, však zůstává otázka, zda by toto jednání mělo být přehlíženo, jako tomu je dodnes. Víceméně

¹⁰⁸ Údaj získaný ze statistiky vedenou webovou stránkou TOPlist pro měsíce roku 2012. Dostupné z: <http://www.toplist.cz/stat/84969>.

¹⁰⁹ Údaj získaný výpočtem z předchozího ukazatele.

¹¹⁰ Nasimulovaná hodnota, kdy pouze jedna z deseti návštěv vede ke stažení díla. Statistika této hodnoty ve skutečnosti není vedena, a proto je zde uveden pouze autorův odhad.

¹¹¹ Nasimulovaná cena za získání práva dílo užít klasickou cestou – koupí nosiče s dílem, nákupem virtuální kopie apod. Tato hodnota je pouze odhadem, neboť statistika těchto hodnot není vedena. Tato hodnota je oproti skutečnosti pravděpodobně nižší, neboť například softwarové licence získávané pomocí warez mnohdy dosahují částky tisíců Kč.

¹¹² Údaj získaným výpočtem – jedná se o násobek počtu návštěv za rok, počtu stažení za návštěvu a průměrné ceny za stažené dílo.

se ve většině případů nejedná o nikterak zásadní újmu, ovšem v případě warez stojí za zvážení, zdali tato újma, multiplikovaná jednak tím, na jak široké spektrum děl warez fóra odkazují a zároveň jak vysokou návštěvností oplývají, není již za tolerovatelnou hranicí.

Další neopomenutelnou otázkou zůstává, zda je na místě tolerovat, či ignorovat podnikatelské aktivity se základy v ilegální činnosti, anebo tento fakt užít jako přitěžující okolnost. I když ve většině případů linkingu se jedná o neziskové jednání, popřípadě jen o jednání s minimálním prospěchem pro poskytovatele odkazu, v případě warez fór je tomu ovšem naopak, a jak nemalé množství odkazů na stránkách warez fór v kombinaci s vysokou návštěvností napovídá, nejedná se o zanedbatelný výdělek, a za podnikatelskou činnost by se tedy provozování warez fór považovat mělo, nebo se již považuje (faktorem je zde hodnota výnosů z této reklamy).

Za zmínku zde stojí i tvrzení warez komunity, která tvrdí, že odkazování provádí nezištně, ovšem zisky z reklamy a následné přerozdělování pomocí warez bodů, které se dají nadále směnit na jiné hodnoty, vypovídají o opaku.

4.1.2 Peer-to-peer

Možná nejkomplikovanějším tématem problematiky řešené touto prací je sdílení dat pomocí sítí peer-to-peer a ochrana práv autorů těchto děl.

Metoda peer-to-peer již byla z technického hlediska stručně popsána v podkapitole 2.4 Sdílení dat na Internetu. Z praktického hlediska se jedná o decentralizovanou síť uživatelů a poskytovatelů dat (nejčastěji obojí v jedné osobě), nabízející nejméně omezené možnosti v rámci sdílení dat. S technologickým pokrokem roste počet uživatelů/poskytovatelů dat a zároveň i rychlost připojení, tím pádem i rychlost přenosu dat, což znamená postupnou minimalizaci požadavků uživatelů, jak z hlediska časového, tak i z hlediska počtu sdílejících daná data.

V historii tato metoda prošla významným vývojem a to jak technickým (různé druhy peer-to-peer sítí se zdokonalováním užitých protokolů zefektivňovaly), tak i právnickým

(v historii jsou právě soudní pře ohledně porušování autorských práv v počátcích masivního rozvoje Internetu orientovány právě k sítím peer-to-peer¹¹³).

Aktuálně je nejrozšířenějším nástrojem pro užívání technologie peer-to-peer tzv. BitTorrent, označován také pouze jako „torrent“. Pro stručné popsání principů, na kterých tato metoda funguje je možno nastínit práci uživatelů s touto metodou:

- a) Uživatel si v počátku stáhne a nainstaluje do svého počítače tzv. torrent klient, tj. jednoduchý program, který obstarává komunikaci potřebnou pro stahování (download) a sdílení s dalšími uživateli (upload). Tyto programy jsou volně šiřitelné, často s freeware licencí, snadno dostupné na oficiálních úložištích freeware a shareware programů (software portálech) a uživatelsky přátelské (mnohdy v jazykových mutacích včetně češtiny, koncipovány pro začátečníky a s rozsáhlou nápovědou).
- b) Dalším krokem uživatele je nalezení webové stránky indexující BitTorrenty. Tyto stránky jsou dvojího typu – otevřené (umožňují vyhledávat torrenty bez nutnosti přihlášení, registrace či podobné identifikace) a uzavřené (uzavřené komunitní fóra obsahující torrent soubory pouze pro registrované členy komunity, resp. fóra). Na těchto stránkách si uživatel jednoduše vyhledá a stáhne soubor torrent k požadovaným datům, které si přeje stáhnout. Vyhledávání na těchto stránkách je založeno na názvu dat, která si uživatel přeje stáhnout a rozhodujícím faktorem pro výběr jednotlivých torrent souborů je uvedený počet dalších sdílejících (seed) a stahujících (peer) uživatelů.
- c) Následuje krok, kde pomocí programu (BitTorrent klienta) uživatel otevře soubor torrent a po specifikaci některých dalších možností (umístění na disku počítače, šifrování spojení apod.) spustí stahování.
- d) BitTorrent klient automaticky vyhledá pomocí torrent souboru v síti uživatele, kteří dané data, nebo jejich části, sdílejí a automaticky je začne stahovat. Zároveň se ovšem tento uživatel připojí do sítě sdílející daná data a vše, co již stáhl (i části souborů) se začne sdílet s dalšími uživateli, kteří tyto části ještě nestáhli. V praxi tedy stačí, aby

¹¹³ Napster, Gnutella apod.

soubor torrent obsahoval informaci alespoň o jednom sdílejícím uživateli a klient automaticky aktualizuje informace o všech uživateli, kteří daný soubor stahují nebo sdílejí.

- e) Po skončení stahování dat uživatelem se data pomocí klienta dále sdílejí dalším uživatelům.

Z výše uvedeného postupu tedy vyplývá, že data sdílená pomocí BitTorrent se stávají tzv. „nesmrtelná“ dokud v síti bude alespoň jeden uživatel sdílející tyto data, nebo více uživatelů, kteří v kombinaci poskytnou ke sdílení všechny části požadovaných dat.

Za zmínku dále stojí, že torrent soubory vznikají uživateli tak, že daný uživatel je pomocí programu (většinou to umožňuje zmíněný BitTorrent klient) „identifikuje“ do protokolu BitTorrent a vytvoří soubor torrent, který posléze nahraje (upload) na některou ze stránek indexující právě soubory torrent.

Právní konflikt

Jak se již v minulosti prokázalo, a to i na půdě justice (v zahraničí), pomocí peer-to-peer sítí jsou velice často sdílena právě díla chráněna autorským zákonem a toto sdílení je prováděno tak, že do autorských práv fakticky zasahováno je. I když právní konflikt je často řešen pouze z pohledu USA, tak i v České republice se rozrůstají servery nabízející tyto služby¹¹⁴.

Podle práva České republiky se považuje každý uživatel, který vyhledá a stáhne určité data, za jednajícího ve smyslu § 13 autorského zákona, protože stažením dat samozřejmě dojde k jejím rozmnožením. Často ovšem toto jednání bude spadat pod výjimku uvedenou v § 30 autorského zákona pojednávající o volném užití. Pod žádnou výjimku už však spadat nemůže následné sdílení dat dalším uživatelům – v tomto případě se tedy bude jednat o odpovědnost přímou, neboť z pohledu práva neexistuje rozdíl mezi „klasickým“ zpřístupněním díla pomocí úložišť (kde jsou data nahrána a sdílena) nebo prostřednictvím sítě peer-to-peer.

¹¹⁴ TORRENT. *Seznam torrentů* [online]. Dostupné z: <http://www.torrent.precti.cz/seznam-torrentu.php>

Hlavním problémem v případě peer-to-peer sítí však není posouzení jednotlivých způsobů užití díla v těchto systémech, ale vymahatelnost nároků vyplývajících z porušení příslušných autorskoprávních norem tímto užitím. Sítě peer-to-peer totiž umožňují širší možnosti anonymity než jiné metody sdílení, a zároveň jsou data sdílená mezi tak vysokým počtem uživatelů, že praktický zásah k destabilizaci těchto sítí a vymáhání nároků autorů je buďto prakticky nemožný, nebo by vyžadoval takové právní úpravy, které by zasahovaly do základních lidských práv¹¹⁵. Proto je tedy otázkou, zdali by z praktického hlediska neměly být nároky vyplývající z porušení příslušných autorskoprávních norem požadovány po subjektech s nepřímou odpovědností – v tomto případě se bude jednat o tvůrce protokolu a provozovatele systému peer-to-peer.

Odpovědnost tvůrců protokolu, byť i nepřímá, je nedokazatelná, pokud se neprokáže příčinná souvislost mezi vytvořením protokolu a jeho následným použitím v peer-to-peer síti¹¹⁶. Odpovědnost provozovatelů peer-to-peer sítí je však prokazatelnější, tedy alespoň co se teoretické stránky týče. Provozovatelem BitTorrent sítě ve výše uvedeném příkladu by se tedy dala považovat stránka určená k indexování a vyhledávání torrentů. Jak silnou odpovědnost však tito provozovatelé nesou je nutno zvážit individuálně. V případě peer-to-peer sítě Napster tato odpovědnost byla prokázána jen díky nalezení souvislosti, že celá tato síť, resp. celý systém byl využíván k porušování autorského práva, a to dlouhodobě, masivně a s vědomím jeho provozovatelů, kteří z daného systému tržili zisk. Dnes je však odpovědnost provozovatelů sítí peer-to-peer téměř nemožná, protože celý systém je natolik otevřen a bez možnosti kontrol jednotlivých uživatelů, že nastává i problém postihovat tyto provozovatele žalobou o náhradu škody podle § 420 občanského zákoníku a to protože § 415 občanského zákoníku („Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.“) je v tomto případě z praktického hlediska velice stěží uchopitelný, neboť tyto sítě samy o sobě nejsou spravovány pro porušování autorského zákona a indexace a programy k tomu příslušné (klienti) taktéž¹¹⁷.

¹¹⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 97

¹¹⁶ tamtéž, str. 97

¹¹⁷ tamtéž, str. 98 - 99

Příklady

Jak již bylo v této práci několikrát zmíněno, síť Napster v historii peer-to-peer tvořila jakýsi milník, jak v technickém, tak i právním slova smyslu. Od těchto dob však využití této technologie nepoklesl, ba právě naopak. Jako příklad vhodný pro tuto práci byla již dříve vybrána technologie BitTorrent.

V České republice až donedávna pro tuto technologii nebylo dostatečné zázemí, a vzhledem k technickým možnostem využívat tuto technologii jako český uživatel pomocí nástrojů ze zahraničí, ani potřeba tuto technologii lokalizovat nebyla nikterak vysoká. S přibývajícím počtem uživatelů v ČR a s jejich poptávkou po datech, resp. dílech s českou lokalizací (filmy s českým dabingem, hudba českých interpretů apod.), začal potenciál trhu sílit (dále rozvedeno v bodě „Ekonomický dopad“ této subkapitoly) a již dnes je možno nalézt hned několik českých stránek indexujících torrenty. Vzhledem k mezinárodnímu propojení torrentů a v neposlední řadě právě kvůli častému porušování autorských práv jsou však statistiky, jak silně jsou tyto stránky indexujících torrenty v ČR navštěvovány, jen stěží dohledatelné. Proč se i někteří provozovatelé v ČR rozhodli pro provoz indexujících stránek je sporný, ale vzhledem k finančnímu úspěchu zahraničních stránek a potenciálnímu riziku konfliktu s autorskými právy se dá odhadovat, že motiv dobročinnosti nemusí být na prvním místě.

Příklady stránek indexujících torrenty v zahraničí:

- BitTorrent.com
- IsoHunt.com
- MiniNova.org
- SuprNova.org
- ThePirateBay.org
- TorrentReactor.net
- TorrentSpy.com
- Torrentz.com

Příklady stránek indexujících torrenty v ČR:

- BestTracker.cz
- Czechbits.org
- Czechzet.net

- CzTorrent.net
- FilmNova.no-ip.org
- MegaTorrent.cz
- Praetorians-Bytes.eu
- SK-CZ.net
- TatraTracker.net
- Torrent.Rybniczek.org
- Tracker.Boodin.org

Příklad z praxe českého BitTorrent klienta (program pro obsluhu torrent souborů) pravděpodobně neexistuje, nebo je jeho existence pro tuto práci vcelku bezvýznamná, neboť nejužívanější BitTorrent klienti sice pochází ze zahraničí, ale jsou dostupné s možností jazykové mutace (resp. češtiny) a to i z některých českých webových stránek. Nejužívanější se jeví program μ Torrent, ovšem výběr je širší a to pro většinu uživatelů používaných operačních systémů. Příklady užívaných torrent klientů dle Živě.cz¹¹⁸:

- μ Torrent
- Transmission
- Vuze
- BitSpirit
- Deluge
- BitLord
- BitComet

Ekonomický dopad

Z hlediska ekonomického dopadu je možno rozdělit vliv na újmu vzniklou držitelům autorských práv k dílům, která jsou bez povolení sdílena pomocí sítě peer-to-peer, a vliv výnosů, jež tržní provozovatelé stránek pro vyhledávání torrentů (a jiných peer-to-peer protokolů), tvůrci programů (resp. BitTorrent klientů apod.) a další subjekty s tím spojené.

Co se týče prvního vlivu, je jen stěží prokazatelné, zdali počet stáhnutí uživateli vynásobený cenou díla je opravdová újma pro porušení autorských práv. Podle dostupných

¹¹⁸ KRAUS, Josef. Nejlepší klient pro BitTorrent [online]. Živě [8. 5. 2011]. Dostupné z: <http://www.zive.cz/clanky/nejlepsi-klient-pro-bittorrent/sc-3-a-156980/default.aspx>

zdrojů tomu tak není, neboť nutnost zaplacení ceny uživateli by počet užití díla rapidně snížil. V praxi se dal tento jev znázornit na následujícím tvrzení z rozhovoru s „internetovým pirátem“ uvedeným v publikaci *Softwarové pirátství bez záhad*¹¹⁹:

*„Pirátství může být pro software výhodné. No jasně, nemělo by se krást... to víme. Každý to ví. Ale faktem je, že si většinu těch kravin stejně nekoupím... Pirátství v tom všem udržuje trochu spravedlnosti. Fakticky v tom není nic jiného než kapitalismus v tom, že spotřebitelé ovlivňují ceny a spotřebitelé rozhodují o tom, kdo zbohatne. Pirátství řeší to, co v softwarové branži neřeší konkurence... Když se dostanu k nějakému libovolnému softwaru, nemělo by to být tak, že za něj musím zaplatit. Zaplatím, jen pokud jsem s ním spokojený.“*¹²⁰

V každém případě zůstává tato otázka nezodpovězena a každý soudní spor o náhradu škody s podobnou tematikou se potýká s vyčíslením škody pouze v teoretické rovině (odborný odhad). Ovšem „škodou se ve smyslu občanského práva rozumí majetková újma (ztráta), kterou lze objektivně vyjádřit (vyčíslit) penězi.“¹²¹

Druhý vliv – výnos pro provozovatele peer-to-peer sítí se převážně týká reklamy, popř. příspěvků, či prodeje zboží spojeného s činností stránek. Jak se však ukázalo již několikrát při soudních sporech se švédskou stránkou pro indexování torrentů ThePirateBay.sx, výnosy z této činnosti nejsou zanedbatelné a stojí za zvážení, zdali právě výnosy ThePirateBay.sx a podobných nemotivovaly i další (i české) provozovatele sítí peer-to-peer, resp. indexujících stránek k jejich činnosti. Pomocí reklamy vložené do programů, tzv. BitTorrent klientů čítají výnosy i tvůrci těchto programů, které jsou pro uživatele zdarma ke stažení. Tento ekonomický vliv je zde zmíněn, protože v otázce etiky spojené s právní základnou je patrné, že tyto výnosy nejsou zcela postaveny na legálních základech a pravděpodobně by bez porušování autorských práv nebyly generovány vůbec, nebo pouze ve zlomkovém měřítku.

Spojením zmíněných dvou vlivů peer-to-peer sítí vzniká problematika neoprávněného užití díla, kde na jednu stranu dochází k újmě při nemožnosti uplatnění svých autorských

¹¹⁹ CRAIG, Paul a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1765-4.

¹²⁰ tamtéž, str. 17

¹²¹ MAISNER, Martin a Zdeněk VANÍČEK. *Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-964-7. Str. 5

práv, zatímco druhá strana generuje výnos (resp. zisk), který by pravděpodobně bez porušování autorských práv nevznikl. Na stranu druhou mezi těmito dvěma jevy existuje absence toku finančních prostředků pro vyrovnání vzniklé újmy.

4.1.3 E-knihovny

Ve srovnání s běžnou knihovnou jsou e-knihovny koncipovány tak, aby osoba, jež si dílo (knihu, časopis apod.) zapůjčí, takto mohla jednat pouze pomocí elektronické kopie díla. V praxi se například knihy převedené do elektronické podoby označují tzv. e-books. Problematika e-knihoven by v této práci mohla být rozebrána podrobněji, neboť v této problematice hrají významnou roli detaily, a to ať už technického zabezpečení či výkladu jednotlivých pojmů zákona, ovšem pro nastínění situace je zde uvedeno pouze rámcové pojetí odlišností oproti běžným knihovnám.

Právní konflikt

Situace klasických knihoven je ve srovnání s elektronickými knihovnami zjednodušená právní úpravou, která dle Autorského zákona umožňuje knihovnám díla rozmnožovat, zpřístupňovat i zapůjčovat dle podmínek stanovených v § 37. Ovšem až na výjimky, není situace e-knihoven z právního hlediska jednoduchou záležitostí a to z důvodu ochrany autorského díla. I když klasickou knihu je možné rozmnožit pomocí kopírování jednotlivých částí i celku pro osobní potřebu¹²², v případě elektronických kopií je ovšem zabránění dalšímu šíření z technického hlediska prakticky téměř nemožné, ne-li nemožné úplně.

V případě, že se tedy knihovna rozhodne určité dílo zdigitalizovat (resp. naskenovat) jedná se o rozmnožování díla¹²³, ale toto rozmnožování již není kryté výjimkou pro držitele knihovní licence¹²⁴, neboť se nejedná o archivační nebo konzervační účely. Proto je nutné pro digitalizaci díla vždy nutný souhlas autora, nebo jiné oprávněné osoby.

Příklady

Jako příklad rozdílu při rozmnožování díla může posloužit odborný článek publikovaný ve sborníku, který je možno rovněž zapůjčit v klasické (papírové) podobě na pobočce

¹²² § 30 odst. 2 písm. a) AZ

¹²³ § 13 AZ

¹²⁴ § 37 AZ

knihovny. Takto zapůjčený článek si pak čtenář může legálně rozmnožit pro osobní potřebu, a to pomocí okopírování přímo v knihovně, která však musí dle zákona odvádět odměnu při rozmnožovacích službách (dle § 25 odst. 2 Autorského zákona), nebo i jinde, neboť se zde jedná o výjimku rozmnožení díla pro osobní užití popsanou výše. Pokud ovšem čtenář z nějakého důvodu tento článek požaduje v elektronické podobě, knihovna není oprávněna tento článek naskenovat a poslat mu jej, pokud nedostala k takovému rozmnožování souhlas autora nebo jiné oprávněné osoby, a to ani v případě, pokud by za tuto kopii řádně zaplatila odměnu při rozmnožování.

Ekonomický dopad

Ekonomický dopad při otázce vypůjčování literárních děl elektronickou formou je poněkud odlišný než při rozmnožování jiných děl. Při zvážení faktu, že vypůjčení knihy v klasické podobě probíhá zejména zdarma, nebo za nízký poplatek (např. roční členský poplatek knihovně) je vypůjčení v elektronické podobě srovnatelné co do ušlého zisku, příjmu z vypůjčení apod. Dále by bylo vhodné zvážit, zda i náklady na provoz e-knihovny nejsou ve výsledku nižší, kvůli absenci nutnosti fyzické manipulace s množstvím knih, což v případě e-knihoven obsluhují automatizované systémy (resp. programy). Jediným argumentem, který hovoří proti masivnímu zřízení e-knihoven, je tvrzení, že zhotovení další kopie za účelem dalšího šíření (kde by se již jednalo o zásah do autorských práv) je jednodušší, pokud je tak činěno elektronickým rozmnožováním, než klasickým kopírováním. Nutno ovšem zvážit i fakt, že veškerá ochrana díla v digitální podobě proti kopírování v tomto případě není naprosto účinná. Jinými slovy se nedá absolutně znemožnit čtenáři pořízení další kopie díla. V případě papírové podoby knihy je ovšem situace stejná – každý čtenář si může v souladu s právem dělat kopie díla pro vlastní užití, a pokud tyto kopie nelegálně zneužije, tj. nedovoleně šíří, rozmnoží, jedná stejně jako čtenář, který by elektronickou knihu sdílel (resp. šířil) pomocí Internetu.

Z praktického hlediska je tedy právní úprava kontraproduktivní a pouze podněcující čtenáře k podporování osob, jež nelegálně elektronické dílo na Internet umístí – místo toho, aby si dílo mohli legálně vypůjčit (resp. přečíst) přímo z e-knihovny, mohou takto činit, pokud toto dílo naleznou na Internetu, a to opět bez zásahu do autorských práv, neboť se i v tomto případě bude jednat o výjimku rozmnožení pro osobní potřebu.

Nutno podotknout, že zdigitalizování literárního díla není složité a na Internetu lze vyhledat téměř veškeré populární tituly v digitální podobě, ale bohužel jen hrst z nich nabízenou legálně. Pokud je tedy klíčovým momentem digitalizace díla, zůstává otázkou, proč není tento krok knihovnám umožněn i když by tak jednaly bezplatně a šíření díla by byla pod větší kontrolou, když v praxi digitalizace děl vlastně probíhá – z většiny nelegálně a pravděpodobně i s generováním zisku (např. příjem z reklamy umístěné na stránkách na kterých se dílo nachází, poplatky za stažení z veřejného úložiště atd.).

I když se tedy může úprava autorských práv zprvu jevit jako logická, praktický výsledek je naprosto opačný. Dále stojí za úvahu, zdali vedle nesmyslnosti úpravy autorských práv v tomto případě není nesmyslné také to, že i když díky technologiím a nynějšímu stylu života jsme schopni umožnit každé osobě přístup k jakémukoliv literárnímu dílu, z právního hlediska je tomu zabráněno. Ovšem pokud se čtenář pro dílo fyzicky dostaví do běžné knihovny, a poté si z takto vypůjčené knihy udělá digitální kopii pro osobní potřebu, nezasahuje do autorských práv. Ve výsledku tedy úprava ochrany autorských práv v této oblasti práva autorů výjimečně nechrání a naopak jen staví e-knihovny za hranici zákona a čtenářům znesnadňuje dílo si vypůjčit (pro čtenáře může být překážkou pro vypůjčení díla geografická vzdálenost od nejbližší knihovny nabízející daný titul, popř. i omezené množství kopií v knihovně) a to bez zjevného racionálního zdůvodnění – absence ekonomického či jiného zdůvodnění této úpravy na reálných základech.

Ekonomický dopad této problematiky je možno chápat i z hlediska lidské vzdělanosti - přístupu ke vzdělání, efektivity vzdělávání, hospodárnosti při vzdělávání. Výše zmíněná právní úprava nereflektuje trend zpřístupňování vzdělání, ba naopak zpomaluje společenský rozvoj. Toto hledisko dopadu úpravy autorských práv ovšem, i když s reálnými kořeny, spadá do ekonomicko-filozofických úvah, a tudíž převyšuje rámec této práce.

4.1.4 Webcasting

*„Webcastingem se rozumí tzv. „real time streaming“ dat, tedy v zpřístupňování určitého programu prostřednictvím sítě Internet v reálném čase.“*¹²⁵ Webcasting by se tedy dal považovat za jakousi obdobu rozhlasového, popřípadě televizního, vysílání, neboť se jedná o tok zpravidla hudby, popř. jiných informací, ve kterém uživatel nemůže sám určit pořadí

¹²⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 125

prvků (pořadů apod.). Tento tok (sled prvků) je tedy pro všechny uživatele v každém okamžiku stejný. Tok dat (streaming) je technicky zpravidla zabezpečen tak, že je zabráněno (nebo se snaží být zabráněno) pomocí technických prvků, aby bylo možno informace ukládat, resp. pořizovat rozmnoženinu díla.¹²⁶ „Webcasting tudíž v podstatě svou povahou a způsobem konzumace vysílaného díla příjemcem odpovídá klasickému televiznímu nebo rozhlasovému vysílání.“¹²⁷

Právní konflikt

Oproti rozhlasovému a televiznímu vysílání se při webcastingu však nejedná o přenos „point to multipoint“, nýbrž o „point to point“¹²⁸, tedy k přenosu dochází vždy až na základě individuálního konkrétního požadavku.¹²⁹ Ve výsledku se tedy jedná o provozování vysílání obdobné rozhlasovému nebo televiznímu, ovšem webcasting nespadá pod vysílání ve smyslu zákona o rozhlasovém a televizním vysílání. Znamená to tedy, že potenciálně dotčená práva dle autorského zákona při webcastingu mohou být definována takto:

- rozmnožování příslušných předmětů ochrany podle §13 Autorského zákona a to na serveru, odkud jsou data streamována,
- sdělování streamovaného díla veřejnosti podle §18 odst. 1 Autorského zákona,
- další potenciálně dotčená autorská práva dle povahy streamovaných dat,
- souhlas s užitím díla a hromadné smlouvy podle autorského zákona – „*pokud někdo má zájem o provozování webcastingu, nemůže na základě licence od příslušného kolektivního správce streamovat vše, co se mu zlíbí, ale pouze ta díla, jejichž autory příslušný kolektivní správce zastupuje*“¹³⁰.

Příklady

Jako příklad webcastingu je možno uvést zejména přenos sportovních a jiných kulturních událostí pomocí tzv. internetových vysílání. Nutno však rozdělit streaming na živý přenos – kde uživateli není umožněno měnit sled prvků a streaming typu „audiovizuální

¹²⁶ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 125

¹²⁷ tamtéž, str. 125

¹²⁸ k otázce povahy webcastingu viz WIPO. *News and Events*. [online] Dostupné z: <http://www.wipo.org/news/en/>

¹²⁹ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 125

¹³⁰ tamtéž, str. 127

mediální služby na vyžádání“. V této podkapitole se tedy jednalo pouze o první definovanou variantu – o druhé variantě „na vyžádání“ pojednává následující kapitola. S oběma variantami se můžeme setkat například na českých serverech (vysílání ČT24¹³¹, tn.cz¹³² apod.) v české lokalizaci streamovacích serverů YouTube¹³³, Stream.cz¹³⁴, u některých internetových rádií apod.

Ekonomický dopad

I když webcasting nespadá pod právní úpravu zákona o rozhlasovém a televizním vysílání, je nutno na něj z pohledu ekonomického dopadu pohlížet jako na rozhlasové či televizní vysílání. To znamená, že případné protiprávní jednání v případě webcastingu je posuzováno dle obdobných ekonomických měřítek jako při porušení autorských práv a při takovémto jednání jako u rozhlasového a televizního ekvivalentu.

V této subkapitole je sice popsána z určitých hledisek ochrana a ekonomický dopad v případě webcastingu, ovšem praktický ekonomický dopad protiprávního jednání je díky licenčnímu řízení nižší a méně pravděpodobný jako je tomu u streamingu uvedeného v následující kapitole.

4.1.5 Streaming „na vyžádání“

Oproti webcastingu se při streamingu – audiovizuálních službách na vyžádání jedná o technologii, kdy může uživatel sledovat video, či poslouchat zvukovou stopu s vlastní volbou sledu prvků či programů, a to bez nutnosti stahování celého souboru jako takového, nýbrž jen částí (vyrovnávací paměť), tzv. buffer (znázorněno na obrázku Obr. 4.1: Buffer) stahovaných ze serverů určených pro streaming.

¹³¹ Česká televize. ČT24. [online] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/>

¹³² CET21. TN.cz. [online] Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/>

¹³³ Server YouTube. [online] Dostupné z: <http://www.youtube.com/>

¹³⁴ Server Stream.cz. [online] Dostupné z: <http://www.stream.cz/>

Obr. 4.1: *Buffer*

Zdroj: snímek autora ze serveru YouTube.com. Dostupné z: <http://www.youtube.com/>

Právní konflikt

V tomto případě se jedná o kombinaci potenciálních právních konfliktů uvedených v předchozích podkapitolách – jednak o zásah do autorských práv k uvedenému dílu jako takovému v případě, když uploader (osoba, jež na streamovací server dílo umístila, resp. zveřejnila) tak činí bez dostatečného oprávnění a potom co se obsahu umístěného audiovizuálního díla či zvukového záznamu týče. Tyto služby jsou upraveny samostatným zákonem o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání. Nutno podotknout, že právě zákonem o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání je ukládána poskytovatelům takovýchto služeb povinnost oznámení o své činnosti příslušnému orgánu (resp. Radě pro rozhlasové a televizní vysílání).

Příklady

V rámci této práce je vhodné rozdělit streamovací servery na dva typy:

Prvním typem jsou streamovací servery neumožňující běžným uživatelům sdílet (nahrávat na server) své vlastní video (popř. zvukový záznam). Všechna zveřejněná videa na těchto serverech jsou tedy vybírána samotnými administrátory (resp. provozovateli) serveru. Z toho tedy vyplývá, že provozovatel takového serveru je i zodpovědný v případě porušování autorských práv a to obdobným způsobem, jakoby provozoval rozhlasové nebo televizní vysílání nebo webcasting (real-time streaming). Vybranými příklady tohoto typu

streamovacích serverů v České republice mohou být například servery Voyo (CET 21)¹³⁵, VIDEO iDnes.cz (MAFRA)¹³⁶, tn.cz (televize Nova)¹³⁷ či iVysílání (Česká televize)¹³⁸.

Druhý typ streamovacích serverů se vyznačuje tím, že umožňuje uživatelům nahrát na server, a tím sdílet své video či zvukový záznam. Osoba provozující server (popř. administrátor serveru) se v tomto případě liší od osoby, jež video zveřejnila. V praxi se tyto servery setkávají s otázkou odpovědnosti za zveřejněná videa, popř. odpovědnosti za potenciální porušení autorských práv k dílu, jež uživatel nahrál na server a tím neoprávněně šíří. Provozovatel streamovacího serveru je povinen video porušující něčí autorská práva (popř. i jiná práva dle zákona o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání) odstranit, ovšem zdali takto zveřejněná videa musí kontrolovat z vlastní iniciativy, či stačí, když tak bude činit až na základě oznámení (ať už kontrolního orgánu či dalších uživatelů) je otázkou v internetové praxi velice diskutovatelnou a pravděpodobně by výklad veškerých aspektů této problematiky dalece převyšoval rámec této práce. Mezi tyto servery patří například server YouTube či český server Stream.cz¹³⁹.

Mnoho serverů spadá svou činností pod oba uvedené typy a díky evidenci ze zákona o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání vedenou Radou pro rozhlasové a televizní vysílání je možno seznam streamovacích serverů s činností v České republice nalézt na stránkách Rady pro rozhlasové a televizní vysílání¹⁴⁰.

Ekonomický dopad

Streaming je bezesporu nástrojem silně konkurující tradičním médiím jako je televizní, či rozhlasové vysílání a díky své aktuálnosti a možnostem, jež umožňuje uživatelům, se stává kandidátem pro vedoucí pozici této komunikace. Směr, kterým se nejspíše streamovací servery budou ubírat je možno sledovat na světovém lídru ve streamování, a to serveru YouTube.

¹³⁵ Server Voyo. [online] Dostupné z: <http://voyo.nova.cz/>

¹³⁶ Server iDNES.cz. [online] Dostupné z: <http://www.idnes.cz/>

¹³⁷ CET21. TN.cz. [online] Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/>

¹³⁸ Server České televize. [online] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/>

¹³⁹ Server Stream.cz. [online] Dostupné z: <http://www.stream.cz/>

¹⁴⁰ RRTV. *Seznam provozovatelů. Evidence poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání* [online]. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání [15. 5. 2012] Dostupné z: http://www.rtv.cz/cz/static/prehledy/seznamy-provozovatelu/list_other_ondemand.htm

Tendence a charakter serveru YouTube je možno více specifikovat dle charakteristik uvedených na svých vlastních stránkách:

- „Každý měsíc navštíví web YouTube více než 1 miliarda unikátních uživatelů“
- „Každý měsíc lidé na YouTube přehrají více než šest miliard hodin videí – to je téměř hodina na každého člověka na Zemi a o 50 % více než minulý rok.“
- „Každou minutu je na YouTube nahráno 100 hodin videí.“
- „70 % provozu na YouTube pochází z oblastí mimo USA.“
- „Web YouTube je lokalizován v 56 zemích a do 61 jazyků.“
- „Podle společnosti Nielsen služba YouTube v USA oslovila více dospělých lidí ve věku 18–34 let než kterákoliv kabelová síť.“
- „Každý den jsou zahájeny miliony odběrů a počet odběratelů se od minulého roku více než zdvojnásobil.“¹⁴¹

Lze tedy očekávat, že i české streamovací servery čeká zvýšený zájem uživatelů a šíření internetového připojení do televizních přijímačů a vůbec osobních elektronických přístrojů (smartphonů, tabletů apod.) tomu silně napomáhá.

Ekonomický dopad protiprávního jednání je tedy možno prezentovat např. při porušování autorských práv – v případě televizního vysílání je oproti streamingu téměř vždy snadno definovatelná odpovědná osoba a taktéž kontrola je usnadněna lineární povahou vysílání. V případě streamingu – sdílení videa nahraného na server uživatelem, je nejen často složité uživatele identifikovat, neboť registrování pro nahrání videa na server je běžné bez ověřování pravé identity uživatele, ale i odhalit šíření díla zasahující do autorských práv další osoby, neboť množství takto nahraných – sdílených nahrávek je obrovské a kontrolní systémy nedokonalé.

Ekonomický dopad streamingu je tedy znatelný zejména v oblastech:

- konkurence televizního a rozhlasového vysílání, kde je možno pozorovat efekt nahrazování, např. přecházení diváku od televizního vysílání ke streamingu,

¹⁴¹ YOUTUBE. *Statistiky* [online]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/yt/press/cs/statistics.html>

- zásahu do autorských práv – současná absence absolutně funkčního systému pro zabránění nelegálního šíření díla pomocí streamingu (většinou zdarma pro uživatele) usnadňuje získání díla jinak než koupí kopie tohoto díla, čímž snižuje příjem autorů děl,
- přesun těžiště světové populární tvorby právě na streamovací servery (VEVO na YouTube).

Složitým aspektem této problematiky – ekonomických dopadů při streamování, je zejména nemožnost, či složitost exaktního vyjádření vlivů a trendů jako celku.

4.1.6 Technická ochrana

V historii bylo mnohokrát možno zaznamenávat pokusy o zabezpečení autorského díla technickou ochranou proti kopírování. Tyto tendence byly pravděpodobně zaznamenatelné veřejností zejména při zavádění technické ochrany hudebních nosičů CD (kompaktních disků) a později i nosičů audiovizuálních děl DVD (digitálních video disků). Majitelé těchto disků, a tím pádem i kopií díla, nemohli své dílo kopírovat, což byl záměr zavedení technické ochrany. Problém však byl, že majitelé těchto nosičů si nejen nemohli udělat kopii pro osobní potřebu, tzv. zálohovat, ale rovněž díky technické ochraně nemohli hudební záznam, popř. audiovizuální dílo přehrávat na některých přístrojích umožňující přehrávání děl bez této technické ochrany. Z nálezu amerického soudu pak byl počín zavedení technické ochrany nosiče proti kopírování shledán jako zasahující do práv majitelů zmíněné kopie díla a vzhledem k úpravě autorského zákona by tento argument nejspíše uspěl i u českého soudu.¹⁴²

Kromě problematiky omezení práv spotřebitele při zavedení technické ochrany je ovšem nutné zmínit, že většina, ne-li všechna technická opatření proti zamezení zásahu do autorských práv, byla prolomena. Dostupnost technologií a početná skupina „uživatelů-pirátů“ činí prakticky nemožným dlouhodobé užití technické ochrany proti kopírování.

„Současná koncepce autorského práva (nikoli znění jednotlivých norem, které se více či méně úspěšně s technickým pokrokem vyrovnávají) je zastaralá a především je neudržitelné

¹⁴² ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 140 - 142

*neustálé lpění zábavního průmyslu na udržení současného modelu tradičního způsobu šíření autorských děl pouze prodejem nosičů, na nichž je dílo vyjádřeno.*¹⁴³

4.2 Ekonomický dopad protiprávního sdílení dat na vybrané odvětví

Ekonomický dopad protiprávního sdílení dat, resp. autorských děl na Internetu je tématem bezpochyby aktuální, ovšem absence exaktních metod a výsledků při výpočtu ekonomického dopadu rozpoutala nejednu bouřlivou diskuzi. Bylo by pravděpodobně nemožné v rámci této práce poskytnout řešení v popisu měření ekonomického dopadu tohoto jevu. Například pouhé vyčíslení škod při protiprávním sdílení je otázkou natolik spornou, že každý případ musí být zkoumán individuálně a i přesto se nabízí spousta otázek ohledně pochybnosti dílčích problematik tohoto zásahů do autorských práv.

V následujících podkapitolách se nachází poznatky, jež by měly uvést čtenáře do problematiky vyčíslení ekonomického dopadu - jevů při tomto protiprávním jednání, resp. jednání zasahujícího do autorských práv. Výběr odvětví je pak proveden s ohledem na atraktivnost odvětví ve spojení s protiprávním sdílením dat na Internetu.

4.2.1 Vývoj hudebního průmyslu

V této práci je několikrát nastíněn přechod z hudebních nosičů, jako jsou například CD nebo DVD k digitální formě hudebních děl. S tímto přechodem se některá vydavatelství, popřípadě jiné subjekty figurující na straně autora, přetransformovaly, resp. přizpůsobily trhu a podmínkám podnikatelského prostředí, některé tuto transformaci provedly jen zčásti a některé subjekty upřednostnily starý model hudební distribuce. Základní informace o stavu hudebního průmyslu je možno odvodit z meziroční změny hudebního trhu zachycenou v následující tabulce (**Tab. 4.2:** Celkový přehled hudebního trhu, leden až prosinec 2012)¹⁴⁴.

¹⁴³ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4. Str. 147

¹⁴⁴ Zdroj dat k vytvoření grafu: ČSÚ. *Statistické ročenky České republiky* [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky

Tab. 4.2: Celkový přehled hudebního trhu, leden až prosinec 2012

	Leden-prosinec 2012			Leden-prosinec 2011			Porovnání 2012/2011	
	Pocet kusů	Obrat v Kč		Pocet kusů	Obrat v Kč		Počet kusů %	Obrat v Kč %
TRH CELKEM	---	280 958 287	100%	---	299 795 402	100%		-6%
Digitální prodej	---	57 980 170	21%	---	35 655 043	12%		63%
Fyzický prodej	1 944 705	222 978 117	79%	3 233 845	264 140 359	88%	-40%	-16%
CD	1 335 936	196 976 292	88%	2 099 209	225 365 726	85%	-36%	-13%
DVD	143 907	20 380 016	9%	553 453	25 596 027	10%	-74%	-20%
Premiums	464 862	5 621 809	3%	581 183	12 111 151	5%	-20%	-54%
Domácí repertoár	618 700	89 673 079	46%	819 781	99 444 268	44%	-25%	-10%
Zahraniční repertoár	453 181	76 262 610	39%	887 344	90 306 884	40%	-49%	-16%
Klasika	102 005	14 828 401	7%	107 248	15 241 991	7%	-5%	-3%
Kompilace	162 050	16 212 202	8%	284 836	21 440 037	9%	-43%	-24%

Zdroj: IFPI. Celkový přehled hudebního trhu: STATISTIKY-2012 [online]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/wp-content/uploads/2013/03/STATISTIKY-2012.pdf>

Z tabulky vyplývá, že celkové příjmy hudebního trhu se v porovnání s rokem 2011 snížili o 6 %, přičemž samotné digitální prodeje oproti roku 2011 vzrostly o 63 %. Podíl digitálních prodejů již tedy tvoří 21 % z celkových prodejů, zatímco v minulém roce to bylo pouze 12 %. Podle organizace ČNS IFPI¹⁴⁵ byl rok 2012 označitelný jako „boom legálních hudebních online servisů“, kdy došlo nejen k narůstání nabídky digitálních obchodů, ale i obchodních modelů jako takových.¹⁴⁶

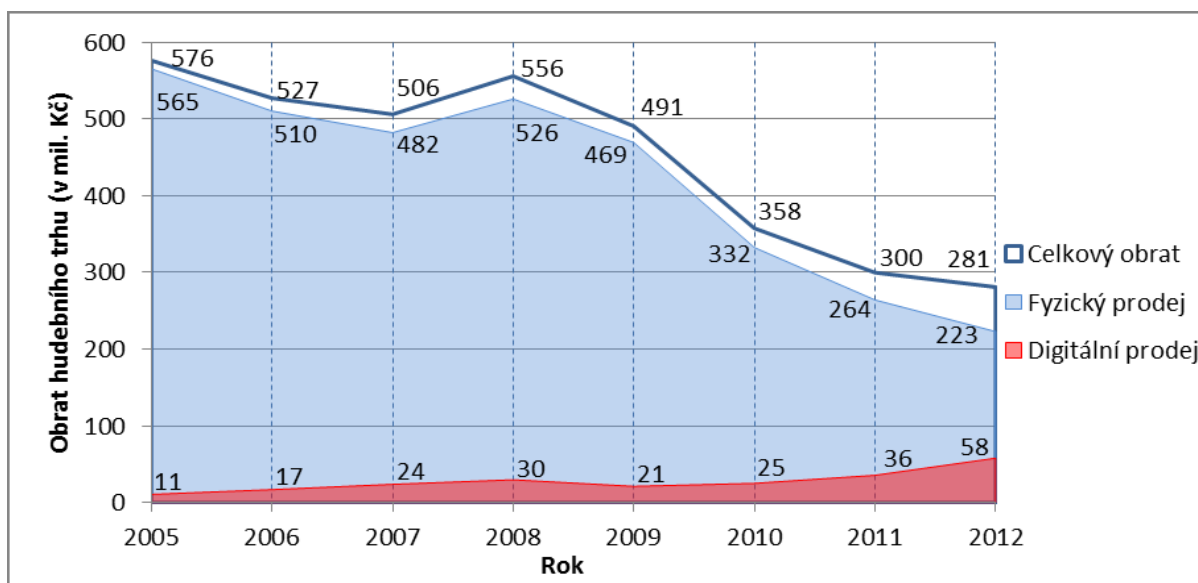
Z následujícího grafu (Graf 4.2: Obrat hudebního trhu v ČR za období 2005 – 2012), pak lze odvodit, proč je pokles celkových příjmů o 6 % informací pro hudební průmysl pozitivní.¹⁴⁷ Graf vykresluje obrat hudebního trhu od roku 2005 do roku 2012 a v tomto odvětví je pokles celkových příjmů i příjmů z prodeje fyzických nosičů hudebních děl znatelný. I když tedy příjmy z digitálního prodeje rostou, rozhodně nevyrovnávají hodnoty poklesu příjmů z fyzického prodeje.

¹⁴⁵ Česká národní skupina Mezinárodní federace hudebního průmyslu (ČNS IFPI) je českou národní sekci nevládní neziskové organizace s hlavním sídlem v Curychu (Švýcarsko). Více informací na <http://www.ifpi.cz/>.

¹⁴⁶ IFPI. Hudební průmysl 1-12 2012 Česká republika [online]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/wp-content/uploads/2013/03/Hudebn%C3%AD-pr%C5%AFmysl-za-obdob%C3%AD-1-12-2012.pdf>

¹⁴⁷ IFPI. Hudební průmysl 1-12 2012 Česká republika [online]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/wp-content/uploads/2013/03/Hudebn%C3%AD-pr%C5%AFmysl-za-obdob%C3%AD-1-12-2012.pdf>

Graf 4.2: Obrat hudebního trhu v ČR za období 2005 – 2012

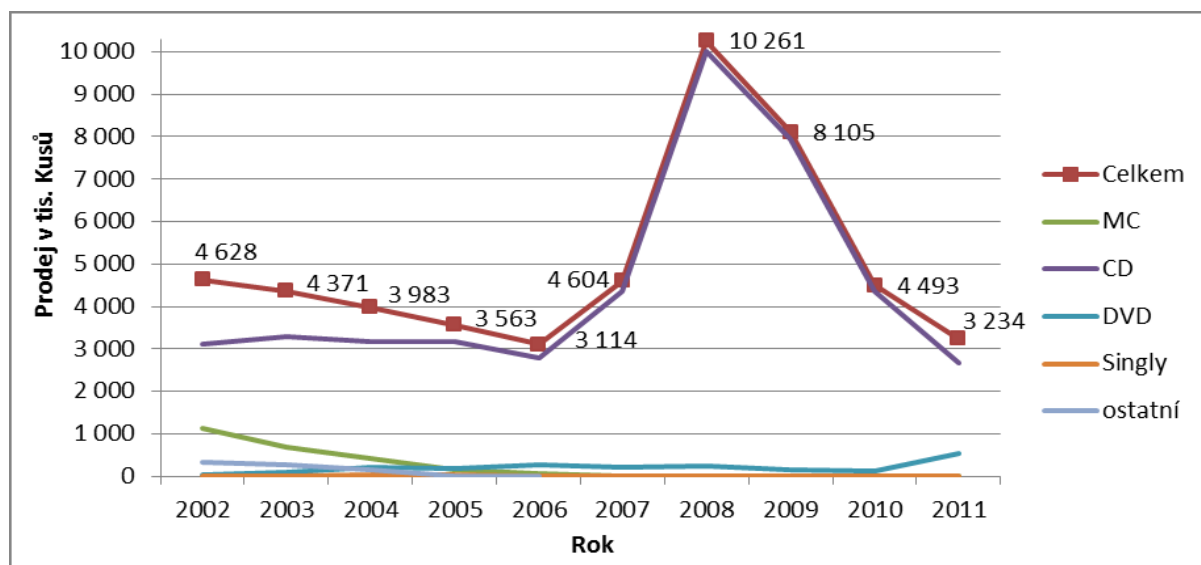

Zdroj: výtvar autora s daty IFPI. Celkový přehled hudebního trhu 2005 – 2012 [online]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/cr-celoroční/>

V následujícím grafu (Graf 4.3: Počet prodaných kusů hudebních nosičů za období 2002 – 2011) je znázorněn vývoj prodeje fyzických hudebních nosičů v tisících kusech. Oproti předchozímu grafu (Graf 4.2: Obrat hudebního trhu v ČR za období 2005 – 2012) je možno vypočítat rozdílnost v závislostech množství prodaných kusů na příjmu hudebního trhu, což je způsobeno kolidující cenou nosičů a tudíž i signalizací nestabilního trhu. Trend poklesu prodeje fyzických nosičů a tudíž i příjmů z jejich prodeje bude pravděpodobně trvat i nadále.¹⁴⁸

¹⁴⁸ FIALA, Adam. *Digitální hudba na vzestupu, porazila fyzické nosiče* [online]. Datarama [8. 1. 2012]. Dostupné z: <http://datarama.aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=728155>

Graf 4.3: Počet prodaných kusů hudebních nosičů za období 2002 – 2011

Zdroj: výtvar autora s daty ČSÚ. *Statistické ročenky České republiky* [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky

Dle dostupných informací však tento rapidní sestup popularity fyzických nosičů způsobil hlavně technologický rozvoj a nepraktické využití fyzických nosičů s hudbou.¹⁴⁹ Samozřejmě protiprávní sdílení hudebních děl na Internetu je také jeden z faktorů, ovšem ne tím jediným rozhodujícím.¹⁵⁰ Naopak je tomu však při povolném nárůstu příjmů hudebního trhu z digitálních prodejtů, resp. prodejtů děl v digitální podobě. Ani zde však není protiprávní nakládání s hudebními díly jediným faktorem způsobující negativní jevy v tomto odvětví. Dále je nutno poznamenat, že v předchozích statistikách není zahrnuta inflace ani další jevy ovlivňující vývoj hudebního trhu.

Ekonomický vliv protiprávního jednání při sdílení hudebních děl na Internetu je zaznamatelný, ovšem ne rozhodující o úpadku celého odvětví. Ekonomické subjekty zastávající se autorů při jejich vynucování práv, o jiných faktorech úpadku hudebního průmyslu, než o „kopírování, které zabíjí hudbu“, zpravidla nepojednávají, ovšem při důkladném zhodnocení prostředí hudebního průmyslu je zjevné, že faktorů s negativním vlivem pro hudební průmysl je více a pokládat vinu pouze „kopírování hudby“ se dá

¹⁴⁹ GREGOR, Jan. *Hudební průmysl hlásí: CD a DVD Češi už skoro nekupují* [online]. Aktuálně [29. 11. 2011]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/kultura/hudba/clanek.phtml?id=723338>

¹⁵⁰ VOŘÍŠEK, Lukáš. *Jak se za 30 let změnil hudební průmysl, aneb od LP k dnešnímu stahování* [online]. PC Tuning [21. 8. 2011]. Dostupné z: <http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/21807-jak-se-za-30-let-zmenil-hudebni-prumysl-aneb-od-lp-k-dnesnimu-stahovani>

považovat za přehnanou reakci.¹⁵¹ Detailní přehled dat ohledně vývoje hudebního průmyslu získané z ČSÚ a IFPI se nachází v příloze č. 1.

4.2.2 Výroba software

Pro uchopení charakteru a hloubky ekonomického vlivu protiprávního jednání při sdílení software je možné vycházet ze statistik vedených organizace Business Software Alliance (BSA)^{152, 153}.

Hodnota softwaru užívaná v tuzemských počítačích v rozporu s autorskými právy je vyčíslena na 3,8 miliardy Kč. Podle analýzy BSA 48 uživatelů v EU připouští, že užívají pirátský software. V ČR je míra „pirátství“ odhadována na 35 % za rok 2011, což je o 1 % nižší hodnota než rok předchozí. Pro porovnání s dalšími zeměmi je možné zmínit země s nižší hodnotou „pirátství“, jako je Německo a Rakousko s 26 %, resp. s 23 %. V porovnání s ostatními postkomunistickými státy však má ČR vůbec nejnižší míru „pirátství“. Světově ČR zaujímá 13 pozici na žebříčku zemí s nejnižší mírou „pirátství“. Za zmínku zde stojí, že není pravidlem, že západoevropské země čítají nižší hodnoty „pirátství“, například tomu tak není ve Francii (37 %), Itálii (47 %), Španělsko (44 %). Vyčíslená míra „pirátství“ různých části světa je pak znázorněna v následujícím grafu (Graf 4.4: Softwarové pirátství dle světových regionů).

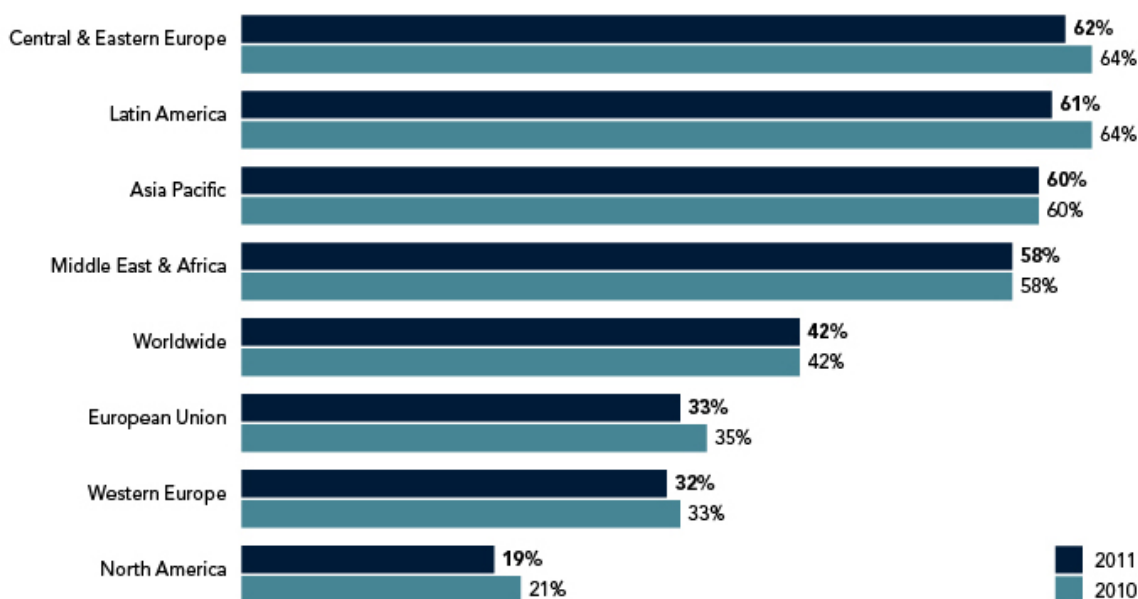
¹⁵¹ ZANDL, Patrick. *Smutná čísla o smrti hudebního průmyslu* [online]. Lupa.cz [21. 4. 2011]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/smutna-cisla-o-smrti-hudebniho-prumyslu/>

¹⁵² BSA se definuje jako „přední světová organizace, která hájí zájmy softwarového odvětví. Sdružuje téměř stovku nadnárodních firem, které ročně investují miliardy dolarů do vývoje software, jenž pohání národní ekonomiky a zlepšuje moderní život společnosti. BSA spolupracuje na ochraně duševního vlastnictví výrobců softwaru s vládními organizacemi a podílí se na vzdělávacích aktivitách. Zasazuje se tak o rozšiřování hranic digitálního světa a budování důvěry v nové technologie“. Více na <http://ww2.bsa.org/country/BSA%20and%20Members.aspx>

¹⁵³ HLAVÁČ, Jan. *Míra softwarového pirátství v Česku klesla čtvrtým rokem o procentní bod* [online]. BSA [5. 5. 2012]. Dostupné z: http://globalstudy.bsa.org/2011/downloads/press/pr_czech_cz.pdf

Graf 4.4: *Softwarové pirátství dle světových regionů*

PC Software Piracy Rates by Region

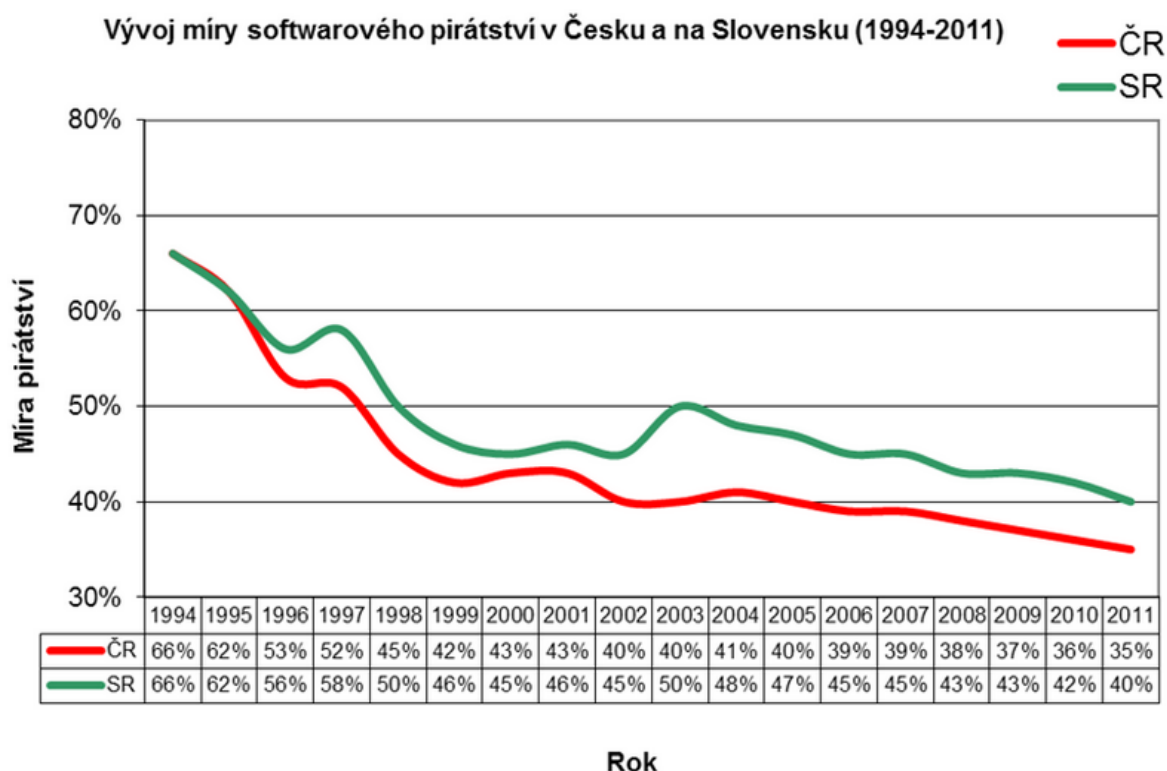
Zdroj: <http://www.zive.cz/bleskovky/v-cesku-ubylo-piratskeho-software-hlasi-bsa/sc-4-a-163690/default.aspx>

Za rok 2011 průměrná míra softwarového pirátství v EU činí 33 % (o 2 % nižší než a světový průměr v roce 2010) a světový průměr zůstává na 42 %. Míra „pirátství“ na Slovensku je dle dostupných informací vyšší než v ČR a v roce 2011 na Slovensku tato hodnota byla 40 %, což je o 2 procentní body méně než předešlý rok.

Hodnota nelegálního softwaru užívaného po celém světě je pak odhadována na 63,4 mld. USD. Na pirátství se nejvíce podílí rozvíjející se trhy, které rychle expandují a náleží jim růst hodnoty nelegálně užívaného komerčního softwaru o v přepočtu 83 miliard Kč.

I když ve světovém měřítku míra „pirátství“ nepoklesla ani o celé procento, z dostupných informací je možné odvodit trend poklesu této míry téměř ve všech regionech. O vývoji míry „pirátství“ v ČR a na Slovensku v letech 1994 - 2011 pak vypovídá následující graf (Graf 4.5: Vývoj míry softwarového pirátství v Česku a na Slovensku (1994 – 2011)).

Graf 4.5: Vývoj míry softwarového pirátství v Česku a na Slovensku (1994 – 2011)

Zdroj: <http://www.zive.cz/bleskovky/v-cesku-ubylo-piratskeho-softwaru-hlasi-bsa/sc-4-a-163690/default.aspx>

Nutno poznamenat, že BSA v ČR vyvíjí aktivity zejména v boji proti protiprávnímu užívání software zejména v podnikové sféře. Jejich aktivity čítají například i činnost peněžitého odměňování pro osoby, jež budou na jiné oznamovat protiprávní užití software. Tato praktika však vyvolala rozporuplné reakce.¹⁵⁴

Ekonomický vliv „pirátství“ je pak zaznamenanelný v expandujícím odvětví počítačových her. V herním průmyslu je odhadována míra „pirátství“ na 90 %. To znamená, že pouze jediná kopie z deseti her není pořízena (a užívána) v rozporu s autorskými právy. Herní průmysl samotný to však jako závažný problém neprezentuje, jako je tomu u organizací bojující proti „pirátství“. Názory přímo od výrobců software, resp. počítačových her jsou mnohdy dokonce opačného názoru a nepřímo navádí k nelegálnímu kopírování právě jejich software, pokud uživatel není ochoten si jej koupit. Z ekonomického hlediska je to pro výrobce software výhodné z důvodu rostoucího zastoupení na trhu, i když se jedná pouze

¹⁵⁴ ČT24, ket. *Lovci softwarových pirátů dostanou peněžitou odměnu* [online]. Česká televize [3. 7. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/233540-lovci-softwarovych-piratu-dostanou-penezitou-odmenu/>

o nelegální kopie. Zkušenost výrobců kvalitního software totiž potvrzuje, že uživatelé nelegálního software se mnohdy stávají právě kupujícími originální verze. Přístup k pirátství v softwarovém průmyslu je tedy různorodý, ale dá se tvrdit, že úspěšní tvůrci software se přizpůsobili trendu pirátství a přizpůsobili své ekonomické aktivity prostředí, které pirátství obsahuje. Často to pak bývají neúspěšní tvůrci software, kteří se místo k reflexi prostředí, uchylují k boji proti pirátům pomocí organizací, jako je BSA.¹⁵⁵

4.2.3 Vývoj filmového průmyslu

Ekonomický dopad protiprávního sdílení dat na Internetu je často spojován právě s filmovým průmyslem. O tom, že přístup k Internetu veřejnosti v masivním měřítku má ekonomický dopad na filmový průmysl je možno vyzorovat z několika jevů, které nastaly. Jedním z těchto jevů je například úpadek videopůjčoven. Dle dostupných zdrojů je úpadek videopůjčoven čítán až na 97 %. V roce 2001 fungovalo v ČR na 2300 videopůjčoven, avšak na konci roku 2011 jich zbylo zhruba 70.¹⁵⁶ Může za to údajně právě „warez“ scéna, ale vyzorovat lze také důsledek nedostatečné reflexe distributorů filmových děl na měnící se technologické prostředí, kdy uživatelé začali preferovat digitální cesty k získávání filmových děl oproti jejich získávání cestou fyzických nosičů.¹⁵⁷

Kontroverzní téma je pak snížená návštěvnost kin vlivem protiprávního sdílení filmových novinek pomocí Internetu, kdy některá studie¹⁵⁸ uvádí, že tento vliv je rozhodně nižší, než je obecně předpokládáno. Následující graf (Graf 4.6: Návštěvnost kin v ČR v letech 2000 – 2011) pak vypovídá o tom, že pokles návštěvnosti kin v ČR nástupem Internetu není výrazně citelný a odpovídá spíše opačnému trendu. Další detaily ohledně návštěvnosti kin v ČR a zdrojová data pro vytvoření grafu se nacházejí v příloze č. 2.

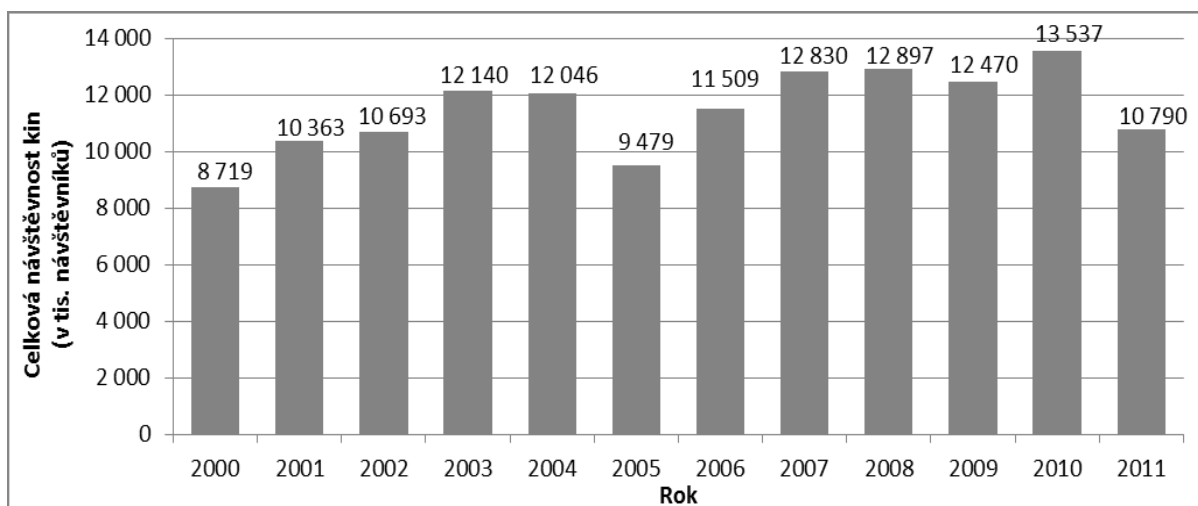
¹⁵⁵ LOUKOTA, Ladislav. *Herní pirátství prý stojí miliardy, průmyslu ale neškodí* [online]. Bonusweb.cz [29. 4. 2011]. Dostupné z: http://bonusweb.idnes.cz/herni-piratstvi-pry-stoji-miliardy-prumyslu-ale-neskodi-pzf-/Magazin.aspx?c=A110421_134407_bw-magazin_lou

¹⁵⁶ NÝVLT, Václav. *Stahování zahubilo 97 procent videopůjčoven, nyní mu zvoní hrana* [online]. Technet.cz [2. 2. 2012]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/stahovani-zahubilo-97-procent-videopujcoven-nyni-mu-zvoni-hrana-pwl-/tec_video.aspx?c=A120130_133339_tec_video_nyv

¹⁵⁷ DOČEKAL, Daniel. *Ztráty kin vlivem pirátství? Mohou za to filmová studia, tvrdí studie* [online]. Pooh.cz [11. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.pooh.cz/a.asp?a=2017602>

¹⁵⁸ DANAHER, Brett a Joel WALDFOGEL. *Reel Piracy: The Effect of Online Film Piracy on International Box Office Sales* [online]. Social Science Research Network [16. 1. 2012]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1986299

Graf 4.6: *Návštěvnost kin v ČR v letech 2000 – 2011*

Zdroj: výtvar autor s daty ČSÚ. *Statistické ročenky České republiky* [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky

Jestli je tedy snížení příjmů filmového průmyslu důsledkem protiprávního sdílení na Internetu, nebo jiných vlivů, jako je například politika rozdílného uvádění premiér v různých regionech, zůstává nezodpovězenou otázkou a názory na tuto tematiku se různí.¹⁵⁹

Další otázkou zůstává, jestli vůbec k poklesu příjmů filmového průmyslu jako celku dochází i když protiprávní sdílení jednoznačně probíhá. Proti tomuto argumentu totiž hovoří například informace o tom, že začátkem roku 2012 zábavní průmysl jako takový zaznamenal rekordní zisky (např. kina o 25 % vyšší tržby za předcházející 4 roky).¹⁶⁰

4.3 Návrh autora na řešení problematiky

Tato podkapitola obsahuje nastínění potenciálního řešení problematiky systému sdílení dat na Internetu z pohledu ochrany autorských práv a protiprávního jednání s autorským právem spojeného. Jednotlivé teoretické modely jsou zde popsány pouze zjednodušeně, neboť detailní popis modelů by zahrnoval komplexní návrhy fiktivních znění zákonů upravující autorská práva a práva související s problematikou, či návrhy strategií celých odvětví, což by značně převyšovalo rozsah této práce.

¹⁵⁹ VÁCLAVÍK, Lukáš. *Mezi pirátstvím a tržbami kin prý neexistuje souvislost* [online]. CNews.cz [15. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/mezi-piratstvim-trzbach-kin-pry-neexistuje-souvislost>

¹⁶⁰ ČERNÝ, Michal. *Zábavní průmysl hlásí rekordní zisky* [online]. DSL.cz [9. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.dsl.cz/clanek/2581-zabavni-prumysl-hlasi-rekordni-zisky>

Pro znázornění autorova návrhu na řešení problematiky byly vybrány čtyři obory, na kterých by demonstrováné modely měly vystihnout základní filozofii celého navrhovaného systému, tudíž i aplikovatelného pro další obory ovlivňované autorskými právy a právy souvisejícími v prostředí Internetu, či jiných oblastech moderní komunikace.

4.3.1 Hudební průmysl

Jedním z nejvýrazněji zasáhnutým odvětvím zábavního průmyslu nástupem Internetu, a tím i sdílením dat zahrnující i sdílení dat zasahující do autorských práv, je právě hudební průmysl. Ovšem tak jako v dalších odvětvích, nejen zábavního průmyslu, ale i každodenního života, zde existují vlivy, jež nutí ke změně. Pokud reprezentanti hudebního průmyslu budou jen spoléhat na právní úpravu reflektující technologický vývoj, nemusí vždy uspět a pravděpodobně by bylo i naivní spoléhat, že by tento faktický vývoj celého systému hudebního průmyslu byl trvale udržitelný.

Jak je možno vysledovat u vedoucích subjektů hudebního průmyslu, tendence změny přicházejí a aplikace změn počala být nutností pro celé odvětví. Starý model, kdy hudební producenti spoléhají zejména na prodej nosičů (kompaktních disků, DVD aj.), je při pohledu na technologický pokrok a dostupnost digitálních technologií, zastaralý. Drtivá většina hudebních nahrávek je digitalizována a opačný trend lze očekávat jen u mizivého procenta odvětví hudebního průmyslu, jako jsou sběratelé původních nosičů nahrávek, interpretů využívající původní technologii apod.

Otázkou tedy zůstává, zdali je možno právní úpravou zamezit protiprávnímu jednání při sdílení hudebních nahrávek na Internetu a tím i finančním (a jiným ekonomickým) ztrátám vyplývajících z tohoto jednání. Z dosavadní praxe je vyplývající, že ať už je zákon sebepřísnější, na trendu sdílení hudebních nahrávek zdarma, byť i nelegálně masou posluchačů celého světa, to nic nemění. Hudební průmysl je z pohledu zastaralého systému prakticky odsouzen k zániku. Naštěstí si „evoluce“ k novému systému našla cestu přes inovativní producenty.

Novým systémem je zde myšleno sdílení hudebních děl dobrovolně, zdarma v širokém měřítku, jak je možno například spatřit na vydavatelství VEVO s činností při serveru YouTube. Nejvýznamnější interpreti světa dobrovolně od roku 2009, kdy VEVO začalo svou činnost, zveřejňují své díla zdarma pro širokou veřejnost. Ve srovnání s původním systémem,

ač se zdá tento krok jakkoliv kontraproduktivní, je opak skutečností. Hudební interpreti se díky šíření svých děl zdarma dostali do povědomí široké veřejnosti a díky tomuto kroku se těší vysoké popularitě. Tato popularita jim pak pomáhá při generování příjmů z dalších zdrojů – reklamy, koncertů, prodeje předmětů s jejich motivy apod.

Pokud by tedy právní úprava byla dostatečně reflektující tento trend, osobnostní práva autorské povahy by samozřejmě byla zachována, ovšem co se majetkových práv týče, je pravděpodobné, že pouze pokud zákonodárci zaregistrují probíhající změny v hudebním průmyslu, mohou poskytnout lepší legislativní zázemí právě pro interprety užívající liberálnějšího, a o to úspěšnějšího konání hudební produkce. Interpreti a vydavatelé následující trendy totiž právní úpravu často považují pouze za překážku, kterou musí překonávat při prosazování nových systémů propagace své tvorby. Prozatím se však tendence zákonodárců jeví pouze jako straníci dosavadním hudebním gigantům, kteří zastávají původní systém prodeje hudebních nosičů a nástupem moderních technologií sdílení pouze ztrácí.

Tento nový systém hudebního průmyslu se ovšem také jeví jako destrukční pro některé interprety, jež spoléhají více na systém prodeje nosičů, než na oddanost svých fanoušků při poskytování financí u činností spojených s hudební produkcí (koncerty, reklamní materiály atd.). Zde ovšem nutno uvést, že i když je hudební průmysl nazýván průmyslem, jedná se stále o umění a to umění pro lidi. Je proto otázkou, zdali tedy evoluce v hudebním průmyslu není zároveň evolucí posluchačů ve smyslu, že posluchač má mít možnost si vybrat bez vytvořených právních omezení, která již byla technologicky eliminována.

Dále je možnost na hudební průmysl převést model volného trhu – pokud bychom teoreticky aplikovali model volného trhu na hudební průmysl, znamenalo by to opět jen přesunutí moci do rukou posluchačů, což se opět jeví jako přirozené, pokud vezmeme v úvahu skutečnost, že hudba je umění.

Ne všechny elementy původního prodeje hudebních děl jsou ovšem zastaralé – některé prošly určitou změnou, jako je například možno pozorovat při iTunes – prodej digitálních kopií hudebních děl zejména pro zařízení Apple. Atraktivita tohoto prodeje spočívá pro posluchače zejména v tom, že celá transakce je jednoduchá a pro „západního“ posluchače ani není výrazně finančně náročná. Finanční nenáročnost ovšem kvůli rozdílné hladině ekonomických příjmů (myšlena komparace příjmů v České republice a například v USA)

v České republice neplatí a v zemích s nižší hladinou příjmů občanů je naopak nákup digitálních děl (např. pomocí iTunes) nepopulární právě kvůli finanční náročnosti.

4.3.2 Filmový průmysl

Oproti hudebnímu průmyslu je při tvorbě filmu zaznamenatelná odlišnost zejména v tom, že filmový průmysl nespolesá zejména na prodej či pronájem nosičů filmových děl, ale na návštěvnost kin, prodeje licencí pro televizní vysílání apod. Ovšem tak jako hudební průmysl i filmový průmysl zaznamenal změnu v prostředí, ve kterém působí, tedy u diváků.

Technologický vývoj přinesl možnost sledovat filmová díla z domů a to díky dostupnosti domácích kin. Zároveň je požitek díky neustálému zdokonalování domácích kin téměř srovnatelný s návštěvou kina. Dalším novým faktorem změn je stahování děl z Internetu, kde byly povětšinou umístěny v rozporu s autorskými právy. Pořizování kopií děl protiprávně sdílených na Internetu má dokonce minimálně dvojí efekt – jednak snížení prodeje originálních nosičů filmových děl a zároveň snížení návštěvnosti kin, neboť díla sdílená nelegálně na Internetu často čítají první stažení v době uvedení do kin.

Nové trendy jsou ve filmovém průmyslu poněkud slabší než v hudebním průmyslu – filmů, jež jsou dobrovolně interprety sdílená na Internetu zdarma, je mezi nejpobulárnějšími tituly jen poskromnu. Tyto nové tendence uchopit sdílení filmových děl je tedy možno v ČR pozorovat zejména pouze v oblasti seriálů, které jsou ovšem kvalitou svého zpracování a obsáhlé komerce zakomponované do díla poněkud diskutovatelné co do hodnoty přínosu české kinematografie.

Oproti hudebnímu průmyslu je tedy návrh nového systému poněkud složitější. Prodej filmových nosičů je pravděpodobně na pokraji přesunu do stínu internetového šíření filmových děl, jako tomu v minulosti bylo s videopůjčovnami, kde s činností zejména díky možnosti stáhnutí díla z Internetu skončilo na 97 % videopůjčoven¹⁶¹. Tomuto trendu taktéž odpovídá technický vývoj domácích kin, kde je zaznamenatelná tendence přechodu od nosičů filmových děl k datovému formátu – častěji jsou tedy domácí sestavy pro přehrávání

¹⁶¹ NÝVLT, Václav. *Stahování zahubilo 97 procent videopůjčoven, nyní mu zvoní hrana* [online]. Technet.cz [2. 2. 2012]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/stahovani-zahubilo-97-procent-videopujcoven-nyni-mu-zvoni-hrana-pwl-/tec_video.aspx?c=A120130_133339_tec_video_nyv

filmových děl připojena k síti Internet, odkud díla divák jednoduše získá bez zbytečného opatřování si nosiče.

Jak je již dříve naznačeno, i když poněkud méně důrazně, filmový průmysl se začíná transformovat a je jen otázkou času, než vydavatelé filmových děl pochopí, že zastaralý systém „kino – videopůjčovna – prodej nosiče – televizní vysílání“ je neudržitelný.

Přesun distribuce filmových děl je tedy pravděpodobně nutné orientovat do prostoru Internetu. Otázku možnosti hlavního příjmu z činnosti s filmovou produkcí spojenou však není lehké zodpovědět jako při hudebním průmyslu. Samozřejmě někteří vydavatelé na tuto otázku dokáží odpovédět kladně, jako například George Lucas. Tento tvůrce série science fiction filmů Star Wars (Hvězdné války) předvedl, jak se dají prodejem předmětů spojených s tímto dílem vydělat nezanedbatelné částky¹⁶².

Návrhy řešení vzniklé situace jsou tedy do budoucna minimálně dvojí.

Prvním návrhem je aplikace navrhovaného modelu pro hudební průmysl. V tomto případě ovšem nastává kolize se zájmy producentů filmových děl, neboť příjmy z prodeje předmětů a služeb s filmovým dílem spojeným se ve většině případů nejspíše nevyrovnají tržbám z návštěv při promítání v kinech popř. prodeji originálních nosičů filmových děl v minulosti.

Druhým navrhovaným modelem pro filmový průmysl je následování placených „streamingových“ služeb existujících „internetových televizí“. V tomto modelu se jedná o kompromis mezi lpěním na stávajícím modelu a liberálním modelem navrhovaným pro hudební průmysl. Zachováním zpoplatnění přístupu k filmovým dílům se zachová alespoň část příjmů producentů, které dříve představovaly tržby z prodeje nosičů filmových děl a zároveň je pravděpodobné, že poklesne počet uživatelů, kteří by stahovali z Internetu nelegálně sdílené filmové dílo. Dalším zdrojem příjmů pak mohou plynout například z reklamy umístěné na oficiálních stránkách filmů. Tento model rovněž přináší výhodu pro producenty v tom, že by nad filmovými díly umístěnými na Internet disponovali její kontrolou.

¹⁶² WANG, Jennifer. *George Lucas - Magic Movie Mogul* [online]. Entrepreneur [10. 10. 2008]. Dostupné z: <http://www.entrepreneur.com/article/197664>

V obou navrhovaných modelech je však spousta nevyřešených otázek. Jednak určitě otázka, zda liberalizace systému, ve směru ať už jedním nebo druhým navrhovaným směrem, nezapříčiní tak silné zakomponování komerčních prvků do filmových děl, jako tomu můžeme být svědky při některých filmových počinech české kinematografie a v nich zakomponovaných reklamách¹⁶³. Další nevyřešenou otázkou zůstává celková struktura přemístění těžiště filmové distribuce na Internet a například vyváženost ceny za zpřístupnění filmového díla v závislosti na globální dosah Internetu a rozdílné příjmy občanů různých zemí. Na tuto otázku je však možno odpovědět aplikací základního ekonomického modelu tržní tvorby ceny, kdy stáhnutí pirátské verze může být bráno jako substitut.

4.3.3 E-knihovny

V subkapitole 4.1.3 E-knihovny jsou již nastíněny základní problémy s úpravou ochrany autorských práv při zavádění e-knihoven. Nutno však doplnit, že díla, kterým vypršela zákonná lhůta pro ochranu majetkových autorských práv, jsou jako elektronické knihy vydávány. Tímto de facto e-knihovny již existují a krom volných literárních děl (např. díla Karla Čapka¹⁶⁴) čítají ještě díla, kde držitel autorských práv dal souhlas ke zveřejnění díla elektronickou podobou (zejména nově vydaná díla), případně jiná různorodá periodika, zejména ta, která se zabývají odbornou tematikou i jiné žánry¹⁶⁵.

Navrhovaným řešením se tedy v případě e-knihoven stává opět liberalizace – zejména umožnění knihovnám pořizovat elektronické rozmnoženiny děl na zakázku pro osobní potřebu čtenářů. Toto rozmnožování by samozřejmě podléhalo odměňování prostřednictvím kolektivního správce autorů. Důvodem k tomuto řešení vzniklé situace je zejména skutečnost, že dostupnost technologie pro rozmnožování jakéhokoliv literárního díla je nyní snadno dostupná i pro jednotlivce a zabránění rozmnožování literárních děl i do digitální podoby je prakticky jen těžko aplikovatelné, zvláště pak při institutu volného užití vycházejícího

¹⁶³ ORŠOŠ, Štefan. *Realita českého product placement* [online]. IHNED.cz [30. 5. 2007]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/c1-21267110-realita-ceskeho-product-placementu>

¹⁶⁴ BEZR, Ondřej. *Dílu Karla Čapka vypršela autorská práva, celé visí na internetu zdarma* [online]. iDNES.cz [3. 6. 2009]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/dilu-karla-capka-vyprsel-a-autorska-prava-cele-visi-na-internetu-zdarma-1-zy-/literatura.aspx?c=A090603_160934_literatura_ob

¹⁶⁵ Městská knihovna v Praze. *Katalog on-line*. [online] Dostupné z: http://search.mlp.cz/#/c_s_ol=kde-eq:all-amp:query-eq:-amp:viewMode-eq:full-amp:navigation-eq:%2Bgenic7%3A%5E%22O%22%24n%24-amp:sortBy1-eq:docdate-time-amp:sortOrder1-eq:desc

z autorského zákona. Otázkou zůstává, zdali obavy autorů literárních děl z digitalizace nejsou zbytečné, neboť část čtenářů stále preferuje tradiční - papírovou formu knih a jiných literárních děl a elektronické čtečky nejsou absolutní budoucností pro všechny¹⁶⁶.

Dle výše uvedených tvrzení je možno zjednodušeně a s aplikací na celý trh s literárními díly vyjádřit celý koncept jako tvrzení, že je zbytečné zamezovat digitalizaci literárních děl. Dříve či později se stejně většina objeví v digitální podobě ke stáhnutí na Internetu, a klasická kniha ve své papírové podobě vždy najde uplatnění a tím pádem i svého kupce. Digitalizace a zpřístupnění děl e-knihovnami by navíc umožňovalo kontrolu nad zveřejněnými díly, tudíž i ochranu osobnostních práv. V neposlední řadě by napomohlo všeobecné vzdělanosti to, kdyby čtenářům nekladlo omezení pro čerpání z literárního díla fyzické vypůjčení – eliminace geografických vzdáleností by znamenala další reflexi technologických možností 21. století.

4.3.4 Software

Nejblíže k navrhovanému řešení problematiky protiprávního jednání při sdílení dat na Internetu je faktický stav stávajícího řešení autorských práv k počítačovým programům, tedy software. V softwarové praxi je možnost se setkat s tzv. licencemi, které pojednávají, jak dalece je možno nakládat s programem, aniž by bylo zasáhnuto do autorských práv. Pro účel znázornění následujícího návrhu je předem vhodné zde vybrané licence uvést a stručně popsat.

Vybrané licence software jsou¹⁶⁷:

- *Open Source* – zdarma, často s přístupnými zdrojovými kódy umožňující software libovolně upravovat a libovolně užívat.
- *Freeware* – zdarma, ovšem často pouze pro nekomerční užití. Komerční užití takového software je možné za úplat.
- *Shareware/trialware* – zdarma na vyzkoušení, s omezenými funkcemi (shareware) nebo zkušební dobou (trialware). Pro odstranění omezení funkcí nebo užívání po zkušební době je nutné zakoupit plnou verzi software.
- *Komerční software* – licence k užívání programu je dostupná výhradně za úplat.

¹⁶⁶ ROMAN, K. *Knihy vs. eknihy* [online]. Inflow [21. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/knihy-vs-eknihy>

¹⁶⁷ SLUNEČNICE. *Softwarové licence*. [online] Dostupné z: <http://www.slunecnice.cz/licence/>

Jak v hudebním a částečně i filmovém průmyslu někteří autoři přizpůsobili systém distribuce skutečností technického pokroku a počínům uživatelů Internetu, tak i producenti software tyto skutečnosti nepřehlíží vzhledem k tomu, že software má ze zmíněných oblastí nejbližší k prostoru Internetu, resp. je s Internetem úzce spojen. Návrhem pro řešení dané problematiky v oblasti software je zde pouze poukázání na trend, směr, kterým se producenti již vydali a „varování“ pro producenty, kteří stále zastávají původní styl popsaného komerčního software. Návrhem je tedy aplikace obchodní strategie části producentů software na celé odvětví.

Liberalizací freeware licencí pro nekomerční užití se nejen eliminuje zásah do autorských práv při šíření takového software na Internetu, ale tento se i stává pro uživatele více atraktivní a producenti mohou své příjmy zajistit prodejem licencí pro komerční účely, kde by liberalizace mohla být naopak kontraproduktivní, neboť právě software je hnacím motorem některých komerčních subjektů.

Tímto návrhem řešení situace dané problematiky je tedy přesunutí lpění na produkci komerčního software na hledání možností pro zavedení freeware licencovaného software. O zavádění a rostoucí oblíbenosti software s licencí umožňující jej užívat zdarma pro nekomerční účely jednoznačně hovoří skutečnost ekonomického růstu společností jako je např. Google, pracující s operačním systémem Android, který je dokonce licencován jako Open Source.

Ač se může poskytování software zdarma pro nekomerční užití jevit jako nešťastné pro producenta takového software, opak je pravdou. A pokud se zákonodárci nerozhodnou pro vysoce striktní trestání porušování autorských práv při užívání software, jež by postihlo větší množství uživatelů, (což je prakticky neproveditelné, jak se ukázalo například při neúspěšném pokusu aplikace ACTA (viz. subkapitola 3.4 Mezinárodní smlouvy)), tak trh jednoznačně ukázal směr úspěšných producentů software tímto směrem. Zejména na trhu se software je totiž nutno počítat se silným účastníkem, kterého nejspíše nebude možno snadno eliminovat – softwarové piráty - uživatele porušující autorská práva.

5 ZÁVĚR

Problematika protiprávního sdílení dat na Internetu z pohledu autorského práva je problematikou širších rozměrů a veškeré otázky spojené s touto problematikou rozhodně nebyly touto prací vyčerpány ani zodpovězeny. Z praktického hlediska velké množství těchto problémů však není vyřešeno ani ve skutečnosti, neboť problematika sama o sobě čítá části plné dohadů a rozporů i mezi odborníky.

Tyto nezodpovězené otázky se z většiny nedotýkají legislativního určení, kdy se jedná o zásah do autorských práv a kdy nikoli, ale vynutitelnosti práv autorů a ekonomického dopadu. I samotný ekonomický dopad není prozatím vyčíslitelný a i individuálně posuzované případy protiprávního jednání se v praxi setkávají s různými výměrami ekonomických dopadů, resp. škod a práv vyplývajících z jejich vzniku.

Tato práce tedy pojednává o ekonomických dopadech z různých hledisek, ovšem málokteré jsou opravdu prakticky uchopitelné tak, aby obstály například v soudním řízení. Faktické příklady to jen potvrzují a vzhledem k tomu, že stále není definovaný jednotný postup pro jejich vyčíslení, tak v současném stavu tyto ekonomické dopady jednoduše definovatelné ani nebudou.

Mezi nezodpovězenými otázkami této problematiky pravděpodobně nabývá největší důležitosti otázka procentuální výše ochoty uživatelů, kteří stahují autorsky chráněná díla, si díla pořídit koupí, resp. klasickou cestou, pokud by neměli možnost k těmto dílům přijít cestou, kdy jsou sdíleny protiprávně. Tento koeficient se však zdá neurčitelný a pro každou komoditu rozdílný. Bylo by velmi neodborné se domnívat, že každý, kdo protiprávně užívá například program s hodnotou licence v řádech tisíců korun, by za něj byl ochoten zaplatit, pokud by neměl možnost si jej „zdarma“ stáhnout. Množství takovýchto uživatelů by pravděpodobně bylo menší než 1 %, ovšem u hudebních či filmových děl by tento poměr byl mnohonásobně vyšší. V každém případě by však nedosahoval 100 %, jak jsou někdy škody vyčíslovány.

Výstupem této práce a aplikované metody výzkumu je však tvrzení, že ekonomické dopady protiprávního jednání při sdílení dat jsou nezanedbatelné, často v rámci stamiliónů korun v pojetí pouze území ČR. Z globálního hlediska se tedy jedná o problém s vysokou ekonomickou významností. Hudební, filmový či softwarový průmysl a jejich vývoj jsou

důkazem, že změny v prostředí nastaly a vyžadují si změny ve strategiích podnikání, orientaci na specifické trhy, marketingu a jiných činnostech v podnikání.

První a druhá část této práce, tedy definice prostředí Internetu a úpravy autorských práv jsou tedy z většiny uchopitelné relativně snadno oproti části třetí. Třetí část vydefinovala možný okruh ekonomických dopadů při změně podnikatelského prostředí jak z hlediska metod, tak odvětví a přístupu ekonomických subjektů. Návrh na změny v systému definované ve třetí části jsou pak jen završením pojednání o celé problematice.

Hypotéza, že protiprávní jednání při sdílení dat na Internetu je způsobeno nedokonalou právní úpravou je pravdivá a potvrzená, ovšem chyba není na straně zákonodárce, ale na straně nesourodosti ekonomických subjektů, resp. podniků s činnostmi spojenou s autorskými právy s prostředím, které zaznamenalo silné změny.

Cíle této práce byly splněny jak sestavením návrhů na řešení problematiky, tak i definováním charakteru ekonomického dopadu.

Závěrem je tedy vhodné uvést shrnutí autorem navrženého systému s ohledem na kritiku stávajícího systému.

Nejen živé organismy, ale i organismy vytvořené člověkem, procházejí evolucí tak, jak ji popsal Charles Darwin. Těmito organismy jsou nyní myšleny různé aspekty lidského života. Při užití analogie v chápání ekonomického světa se základními znalostmi teorie evoluce a přirozeného výběru, popsaným právě tímto přírodovědcem, je možno dospět k názoru, že ekonomické subjekty jsou právě analogií k živým organismům žijícím v prostředí volného trhu, kde je jedním z dominantních faktorů nástup Internetu a dalších digitálních technologií.

Tyto ekonomické subjekty, ať už se jedná o producenty hudebních či filmových děl, autory literárních děl či jiné, donedávna spoléhali pouze na právní úpravu, která je od analogie přírodního pojmu evoluce a přirozeného výběru principově odlišovala. Masivní rozšíření digitálních technologií široké veřejnosti však zapříčinilo, že právní úprava v tomto odvětví není aplikovatelná tam, kde vývoj (evoluce) směřuje liberálnější cestou. Dalo by se tedy tvrdit, že prakticky může být právní úprava efektivní pouze do určitého limitu sporu s přirozeným vývojem, zejména pokud se jedná o odvětví, ve kterém figuruje jako subjekt široká veřejnost. Z tohoto pohledu na věc je tedy nepravděpodobné, ne-li přímo nemožné, aby právní úprava dané problematiky zůstala stranící subjektům, kteří se díky svému úspěchu ve

starém modelu brání vývoji (evoluci). Tato tendence má dokonce kontraproduktivní efekt - právo se stává neefektivním (dochází k jeho porušování, ale kvantita subjektů zasahující do práv autorů ani další okolnosti, jako je například anonymita, téměř nedovolují právo aplikovat v efektivním měřítku a formě) a ekonomické subjekty nereflktují vývoj technologií ani trendy společnosti.

Proto jsou návrhy v této práci založeny zejména na liberalizaci v oblasti nekomerčního užití a přizpůsobení se ekonomických subjektů podmínkám trhu, a ne naopak, jak se tyto ekonomické subjekty snaží prosadit zejména zvýšením možností vymáhání autorských práv při právní úpravě – tendence zavedení ACTA apod.

Internet jako prostor i nástroj přinesl veřejnosti (spotřebitelům, uživatelům atd.) vyšší moc ovlivňovat trh. Tato veřejnost svou aktivitou na trhu tvoří volný trh – „spotřebitel určuje, kdo bude úspěšný“. Jen pokud zákonodárci a ekonomické subjekty vezmou v úvahu tuto skutečnost, bude možné nastolení určité stability v odvětví. Do té doby však můžeme očekávat pouze neustálé porušování zákonů ze strany veřejnosti, tím generované ztráty producentů děl chráněnými autorskými právy, jež vyvolá opětovnou diskuzi o zásahu do svobod občanů kvůli tomuto protiprávnímu jednání a ve výsledku celý systém pouze zpomalí, dle všeho stejně nevyhnutelný, vývoj liberalizace.

K zamyšlení nad legislativním rámcem pak závěrem poslouží text doc. JUDr. Radima Polčáka, Ph.D. z jeho publikace „*Internet a proměny práva*“:

„Předmětem právních úvah není technologie sama, ale její užití. Příroda, náhoda, nebo Boží vůle staví člověka před tristní paradox – byť je technický pokrok veden dobrým účelem, je přirozený a nevyhnutelný, v použití jeho výsledků je člověk stížen všemožnou slabostí a pokušením. Právo pak je tu od toho, aby především na základě tradované skutečnosti odlišovalo informace od dezinformací a dobré užití technických vymožeností od zlého – v této souvislosti však nutno připomenout, že právem nemusí být jen vůle suveréna, tj. zákon (ten totiž může být stížen stejnými slabostmi, kterými trpí sám člověk), ale můžeme jím chápat i jiné formy pravidel, ať už jsou poznatelné empiricky, racionálně nebo intuitivně.“¹⁶⁸

¹⁶⁸ POLČÁK, Radim. *Internet a proměny práva*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-22-3. Str. 372

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace

CRAIG, Paul a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 212 s. ISBN 978-80-247-1765-4.

ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha: Linde, 2003. 251 s. ISBN 80-7201-423-4.

DROTOVÁN, Michal. *Komparácia autorskoprávnej ochrany audiovizuálnych diel v EÚ a USA*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra mezinárodního a evropského práva.

GŘIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK. *Kyberkriminalita a právo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2008. 220 s. ISBN 978-80-903786-7-4.

CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 489 s. ISBN 978-80-7400-432-2.

KOTLER, Philip a Kevin Lane KELLER. *Marketing Management*. 14. vyd. New Jersey: Prentice Hall, 2012. 816. s. ISBN 978-0-13-210292-6.

KŘÍŽ, Jan aj. *Autorský zákon a předpisy souvisící. Komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005. 792 s. ISBN 978-80-7201-546-7.

MAISNER, Martin a Zdeněk VANÍČEK. *Odpovědnost za obsah přenosu v elektronických komunikacích*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 356 s. ISBN 978-80-7357-964-7.

POLČÁK, Radim. *Internet a proměny práva*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012. 392 s. ISBN 978-80-87284-22-3.

POLČÁK, Radim. *Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti (ISP)*. Právní rozhledy, Praha: C. H. Beck, 2009, roč. 2009, č. 23, s. 837-841. ISSN 1210-6410.

SKLENÁK, Vilém a kol. *Data, informace, znalosti a Internet*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 507 s. ISBN 80-7179-409-0.

ŠULC, Petr a Aleš BARTOŠ. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: Pierot. 2012. 236 s. ISBN 978-80-7353-223-9.

TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 971 s. ISBN 978-80-7179-608-4.

Elektronické zdroje

BEZR, Ondřej. *Dílu Karla Čapka vypršela autorská práva, celé visí na internetu zdarma* [online]. iDNES.cz [3. 6. 2009]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/dilu-karla-capka-vyprsel-a-autorska-prava-cele-visi-na-internetu-zdarma-1-zy-/literatura.aspx?c=A090603_160934_literatura_ob

BITTORENT. *Frequently Asked Questions* [online]. Dostupné z: <http://www.bittorrent.com/help/faq/concepts>

ČERNÝ, Michal. *Zábavní průmysl hlásí rekordní zisky* [online]. DSL.cz [9. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.dsl.cz/clanek/2581-zabavni-prumysl-hlasi-rekordni-zisky>

ČSÚ. *Statistické ročenky České republiky* [online]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky

ČT24, ket. *Lovci softwarových pirátů dostanou peněžitou odměnu* [online]. Česká televize [3. 7. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/233540-lovci-softwarovych-piratu-dostanou-penezitou-odmenu/>

DANAHER, Brett a Joel WALDFOGEL. *Reel Piracy: The Effect of Online Film Piracy on International Box Office Sales* [online]. Social Science Research Network [16. 1. 2012]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1986299

DOČEKAL, Daniel. *Ztráty kin vlivem pirátství? Mohou za to filmová studia, tvrdí studie* [online]. Pooh.cz [11. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.pooh.cz/a.asp?a=2017602>

EUROPA – přehledy právních předpisů EU. *Právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy – nařízení „Řím II“* [online]. Europa [13. 8. 2007] Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/l16027_cs.htm

FIALA, Adam. *Digitální hudba na vzestupu, porazila fyzické nosiče* [online]. Datarama [8. 1. 2012]. Dostupné z: <http://datarama.aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=728155>

GREGOR, Jan. *Hudební průmysl hlásí: CD a DVD Češi už skoro nekupují* [online]. Aktuálně [29. 11. 2011]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/kultura/hudba/clanek.phtml?id=723338>

HLAVÁČ, Jan. *Míra softwarového pirátství v Česku klesla čtvrtým rokem o procentní bod* [online]. BSA [5. 5. 2012]. Dostupné z: http://globalstudy.bsa.org/2011/downloads/press/pr_czech_cz.pdf

HRÁDEK, Jiří. *Směrnice ES o elektronickém obchodu* [online]. IT právo [21. 11. 2001]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=48747>

IFPI. *Celkový přehled hudebního trhu 2005 – 2012* [online]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/cr-celorocni/>

IFPI. *Hudební průmysl 1-12 2012 Česká republika* [online]. Dostupné z: <http://www.ifpi.cz/wp-content/uploads/2013/03/Hudebn%C3%AD-pr%C5%AFmysl-za-obdob%C3%AD-1-12-2012.pdf>

INTERNET SLANG. *The slang word / acronym / abbreviation WAREZ* [online]. Dostupné z: <http://www.internetslang.com/WAREZ-meaning-definition.asp>

INTERNET SOCIETY. *What is Internet?* [online]. Dostupné z: <http://www.internetsociety.org/internet/what-internet>

JANKOVÁ, Ladislava. *Osířelá díla* [online]. iPrávnick [2. 5. 2013]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/aktuality/art_8371/osirela-dila.aspx

JEDLIČKA, Petr. *Europoslanci zamítli dohodu ACTA, v zemích EU tak platit nebude* [online]. Deník Referendum [4. 7. 2012]. Dostupné z: <http://www.denikreferendum.cz/clanek/13526-europoslanci-zamitli-dohodu-acta-v-zemich-eu-tak-platit-nebude>

KASÍK, Pavel. *Český internet slaví 20. narozeniny, vzpomíná na skromné začátky* [online]. Technet [13. 2. 2012]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/cesky-internet-slavi-20-narozeniny-vzpomina-na-skromne-zacatky-p7u-/sw_internet.aspx?c=A120213_000221_sw_internet_pka

KRAUS, Josef. *Nejlepší klient pro BitTorrent* [online]. Živě [8. 5. 2011]. Dostupné z: <http://www.zive.cz/clanky/nejlepsi-klient-pro-bittorrent/sc-3-a-156980/default.aspx>

LOUKOTA, Ladislav. *Herní pirátství prý stojí miliardy, průmyslu ale neškodí* [online]. Bonusweb. cz [29. 4. 2011]. Dostupné z: http://bonusweb.idnes.cz/herni-piratstvi-pry-stoji-miliardy-prumyslu-ale-neskodi-pzf-/Magazin.aspx?c=A110421_134407_bw-magazin_lou

NÝVLT, Václav. *Stahování zahubilo 97 procent videopůjčoven, nyní mu zvoní hrana* [online]. Technet.cz [2. 2. 2012]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/stahovani-zahubilo-97-procent-videopujcoven-nyni-mu-zvoni-hrana-pwl-/tec_video.aspx?c=A120130_133339_tec_video_nyv

ORŠOŠ, Štefan. *Realita českého product placement* [online]. IHNED.cz [30. 5. 2007]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/c1-21267110-realita-ceskeho-product-placementu>

ROMAN, K. *Knihy vs. eknihy* [online]. Inflow [21. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/knihy-vs-eknihy>

ROOT.CZ. *Věčná působnost autorského zákona*. [online] Dostupné z: <http://www.root.cz/specialy/licence/vecna-pusobnost-autorskeho-zakona/>

RRTV. *Seznam provozovatelů. Evidence poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání* [online]. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání [15. 5. 2012] Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/seznamy-provozovatele/list_other_ondemand.htm

SLUNEČNICE. *Softwarové licence*. [online] Dostupné z: <http://www.slunecnice.cz/licence/>

TOPLIST. *Statistika stránky: W.A.R.-forum Best Czech – graf*. [online] Dostupné z: http://www.toplist.cz/stat/?menu=4096&menu=2048&menu=1024&menu=512&menu=256&menu=128&weekday=6&n=84969&show_stats=1

TOPLIST. *Statistika stránky: W.A.R.-forum Best Czech*. [online] Dostupné z: <http://www.toplist.cz/stat/?menu=256&n=84969&h=QsGB36hGuwYlw&year=2012>

TORRENT. *Seznam torrentů* [online]. Dostupné z: <http://www.torrent.precti.cz/seznam-torrentu.php>

VÁCLAVÍK, Lukáš. *Mezi pirátstvím a tržbami kin prý neexistuje souvislost* [online]. CNews.cz [15. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/mezi-piratstvim-trzbach-kin-pry-neexistuje-souvislost>

VOŘÍŠEK, Lukáš. *Jak se za 30 let změnil hudební průmysl, aneb od LP k dnešnímu stahování* [online]. PC Tuning [21. 8. 2011]. Dostupné z: <http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/21807-jak-se-za-30-let-zmenil-hudebni-prumysl-aneb-od-lp-k-dnesnimu-stahovani>

WANG, Jennifer. *George Lucas - Magic Movie Mogul* [online]. Entrepreneur [10. 10. 2008]. Dostupné z: <http://www.entrepreneur.com/article/197664>

WORLD WIDE WEB FOUNDATION. *History of the Web*. [online] Dostupné z: <http://www.webfoundation.org/vision/history-of-the-web/>

YOUTUBE. *Statistiky* [online]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/yt/press/cs/statistics.html>

ZANDL, Patrick. *Smutná čísla o smrti hudebního průmyslu* [online]. Lupa.cz [21. 4. 2011]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/smutna-cisla-o-smrti-hudebniho-prumyslu/>

Legislativa

Digital Media Consumers' Rights Act. 2007. Dostupné z: <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c109:H.R.1201>:

Digital Millennium Copyright Act. 1998. Dostupné z: <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/BILLS-105hr2281enr/pdf/BILLS-105hr2281enr.pdf>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu ("směrnice o elektronickém obchodu").

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004, o dodržování práv duševního vlastnictví.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009, o právní ochraně počítačových programů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012, o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996, o právní ochraně databází.

Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993, o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.

Směrnice rady Evropských společenství č. 92/100/EHS, ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem.

Směrnice rady Evropských společenství č. 93/98/EHS ze dne 29. října 1993, o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných.

Zákon č. 121/2000 Sb., ze dne 7. dubna 2000, o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 480/2004 Sb., ze dne 29. července 2004, o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti).

SEZNAM ZKRATEK

ACTA	Anti-Counterfeiting Trade Agreement
AZ	Autorský zákon
BSA	Business Software Alliance
CD	compact disc
CERN	francouzsky „Conseil Européen pour la recherche nucléaire“ - Evropská organizace pro jaderný výzkum
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČT	Česká televize
ČVUT	České vysoké učení technické
DVD	digital versatile disc
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
IP	internetový protokol
IT	informační technologie
kB	kilobyte
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
TCP	transmission control protocol
TRIPS	Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights
URL	Uniform resource locator
USA	Spojené státy americké
USD	americký dolar
WCT	WIPO Copyright Treaty
WIPO	World Intellectual Property Organization
WPPT	WIPO Performances and Phonograms Treaty
WTO	World Trade Organization
WWW	World Wide Web

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 15. 7. 2013

.....
jméno a příjmení studenta

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1: DATA EKONOMICKÉHO VÝVOJE HUDEBNÍHO PRŮMYSLU ČR

PŘÍLOHA Č. 2: DATA EKONOMICKÉHO VÝVOJE FILMOVÉHO PRŮMYSLU ČR